



Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Financiën, Economische Zaken en Bestuur

van 5-6-2020

betreffende Statenvoorstel Financieringsaanvraag Aandeelhouderslening Enexis

Statenkenmerk

G-20-034

Maastricht

5-6-2020

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan verder met punt 3.2 van de vergadering. Dat is Statenvoorstel G-20-034. Een financieringsaanvraag Aandeelhouderslening Enexis, brief van GS 12 mei 2020, GS 2020-19772. Ook hier volgt weer een korte technische presentatie, nu door vertegenwoordiging van Enexis. De gasten zijn Meneer Vermaat en mevrouw Vogt-Claessens. Meneer Vermaat doet de intro en mevrouw Claessens gaat daarna verder. Achteraf kunt u vragen stellen. Meneer Vermaat aan u het woord.

De heer Vermaat: Meneer de voorzitter, dank u wel. Geachte aanwezigen, dank voor de gelegenheid om hier een toelichting te geven op dat voorstel. Jullie hebben daar ook al een aantal stukken van gekregen. Het is wel een andere zaal, meestal zitten we ergens boven. Hier hebben we nog iets meer ruimte en daardoor hopelijk ook, ondanks de afstand, wel een goede interactie. Kom dus ook vooral met vragen, mocht dat zo zijn. Wij vinden het erg leuk om die gelegenheid te hebben. Voor degenen die mij niet kennen, ik ben Peter Vermaat, CEO van Enexis en mijn collega Mariëlle Vogt zal het leeuwendeel van de presentatie voor haar rekening nemen. Zij is financieel directeur en kan, veel beter dan dat ik dat kan, de constructie van de lening uitleggen. Als ik even kijk naar wat we in een aantal slides met jullie willen delen dan doen we dat aan de hand van de slides die ook al in het pakket zitten dat jullie gekregen hebben. Hopelijk maakt dat de herkenbaarheid heel groot. We gaan er in drie delen doorheen. We kijken eerst even wat breder, wat is nu de achtergrond waartegen we met elkaar het gesprek over de lening hebben? Daarna gaan we wat dieper in op de investeringen die nodig zijn, hoe groot ze zijn en waar die omvang en de behoefte vandaan komen. Daarna geven we wat meer toelichting op de lening zelf, de constructie. Dan is er na afloop, begreep ik van de voorzitter, gelegenheid om vragen te stellen. Dan pak ik nog één slide mee. Dat is de algemene achtergrond. Als Enexis, daar hebben we het ook eerder wel over gehad met elkaar, hebben we de wettelijke taak om te zorgen voor de netwerken in het voorzieningsgebied en een belangrijk deel daarvan ligt natuurlijk ook in Limburg. Het is een mooie, maar ook ingewikkelde taak. Omdat we de verduurzaming van het netwerk natuurlijk moeten toevoegen aan de betrouwbaarheid en de veiligheid die we hebben. Dat is een voortdurende doorontwikkeling. De komende jaren blijven we natuurlijk ook op betrouwbaarheid, op veiligheid en op efficiency de focus hebben en tegelijkertijd moeten we dat nieuwe systeem laten ontstaan met elkaar. U bent allemaal ook wel bekend met de Regionale Energiestrategie. Ik begreep hiervoor is ook nog een punt over energie gerelateerde ontwikkeling aan de orde gekomen, dus het is een onderwerp dat de komende jaren behoorlijk op de agenda zal blijven staan. En als we kijken waar voor ons de groei en ontwikkeling vandaan komt dan gaan we toe naar een energiesysteem wat nog steeds zal bestaan uit twee netwerken, misschien zelfs wel drie: warmte. Maar

de komende jaren toch nog steeds uit én elektriciteit én gas. Misschien geen aardgas, maar wel waterstof, of andere duurzame vormen van gas en al die elektronen en moleculen die moeten door een netwerk. Het gasnetwerk blijven we veilig houden en dan vervangen we sommige onderdelen. Maar met name het elektriciteitsnetwerk moet uitgebreid worden en daar komt de groei en investering ook vandaan de komende jaren. Dat is waar we met u de verdieping zullen zoeken met het oog op de financiering. Ik hoop wel dat financiering altijd gezien wordt als onderdeel van een groter geheel. We bouwen met elkaar een nieuw energiesysteem. En dat doen we ook met een doel, met het oog op verduurzaming en dat doen we als Enexis, maar dat doen we ook met jullie samen, als aandeelhouder en partner in de keten en uiteraard wil ik hier niet onbenoemd laten dat we dat, zoals we dat eerder hebben toegelicht, ook met TenneT doen. Het is belangrijk om te schakelen op alle netvlakken. Niet alleen bij de regionale netbeheerder, ook bij de landelijke. Daarmee trap ik deze introductie af en geef ik het over aan Mariëlle, dus misschien kan je jezelf nog even kort introduceren en dan neem jij de inhoud verder voor je rekening. Dank u wel.

Mevrouw Vogt: Ik ben Mariëlle Vogt en ik ben directeur financiën van Enexis. Dat doe ik nu ruim drie jaar en ik ga u in, ik denk, ongeveer een kwartier wat meer vertellen over de achtergrond, wat net Peter ook heeft gezegd, van de lening. Op deze slide ziet u wat Peter ook aangaf, wat wij doen is vitale infrastructuur voor Nederland in stand houden voor ons verzorgingsgebied. Vitaal, omdat energie in Nederland cruciaal is voor het functioneren van Nederland. We hebben dus een publieke taak en aangezien wij monopolist zijn; wij zijn de enige in het verzorgingsgebied die elektriciteit en gas mogen transporteren en distribueren. En omdat wij monopolist zijn mogen wij niet zelf onze tarieven vaststellen, want dat zou wel iets te makkelijk zijn. Daarom hebben de toezichthouder, de Autoriteit voor Consument en Markt, de ACM, en de ACM de tarieven bepaald voor de regionale netbeheerder. Dat doen ze onder meer door ons te vergelijken met andere regionale netbeheerders als Alliander en Stedin. Wat ik zeg, de gereguleerde tarieven die bepalen dus onze inkomsten. Hoe doet de ACM dat? Ze hebben eigenlijk twee uitgangspunten en die zeggen: de kosten die wij als Enexis maken, die krijgen we, mits efficiënt, vergoed. En wat ze verder zeggen is dat we een gereguleerd rendement krijgen op alle investeringen die we doen. En dat laatste is natuurlijk superbelangrijk omdat wij een heel kapitaalsintensief bedrijf zijn. Dus de regelgever zorgt ervoor dat alle kosten die wij gemaakt hebben, dat we die in de toekomst vergoed krijgen. Dat is natuurlijk heel mooi. In een stabiele situatie werkt dat heel erg goed, maar u kunt zich voorstellen dat als door het klimaatakkoord en de energietransitie de investeringen toenemen, de kosten voor de baten gaan. Want wij krijgen pas de baten over een aantal jaar. Dus dat betekent dat we op dit moment meer kosten maken dan dat we baten krijgen. En dat is één van de redenen waarom wij hier staan vandaag. Als u kijkt naar onze tarieven dan ziet u rechts op de slide het tarief voor elektriciteit. Die is ordegrrootte € 230 per huishouden gemiddeld per jaar en als je ook gas afneemt dan komt daar € 170 per jaar bij. Dus dat betekent dat een gemiddeld huishouden in Limburg, als je elektriciteit en gas afneemt, € 400 per jaar aan ons als Enexis betaalt. Dat even als context. Wat Peter ook zei, wij zijn heel erg bezig om samen met Provincies en gemeenten inhoud te geven aan de energietransitie en het klimaatakkoord. En wat wij zien is dat, doordat er steeds meer elektriciteit gebruikt wordt en ook wordt opgewekt, ons netwerk verzwakt moet worden. Je hebt enerzijds de duurzaam opgewekte elektriciteit, bijvoorbeeld zonneparken of windparks die gebouwd worden en anderzijds zie je dat bij de afnemers mensen meer elektriciteit gaan gebruiken door elektrische auto's of dat mensen warmtepompen gebruiken. Dus dat betekent dat de vraag naar elektriciteit ook groter wordt. Als er meer elektronen door ons systeem gaan betekent dat dat onze netwerken dikker en zwaarder moeten worden om dat te

kunnen accommoderen. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft voor de hele sector becijferd wat dat gaat kosten, het klimaatakkoord. Ze hebben becijferd dat tot 2030 voor de hele sector 16,6 miljard extra geïnvesteerd moet worden. Het grootste deel daarvan is voor TenneT, voor de hoogspanningsleidingen, en het resterende deel, ongeveer 5,6 miljard is voor de regionale netbeheerders. Wij als Enexis zijn ongeveer één derde van Nederland, dus als je 5,6 miljard deelt door drie, dan kom je op 1,9 miljard. Dat zijn eigenlijk de extra investeringen die wij verwachten te doen tot 2030. Gemiddeld is dat ordegrrootte 170 miljoen extra uitgaven per jaar. Je ziet dat eigenlijk ook al terug in ons werkpakket. Dat is de grafiek linksonder. Wij verwachten dit jaar ongeveer 900 miljoen te gaan uitgeven aan ons net en dat ligt al 50% hoger dan in 2015. Dus dat is een forse toename. Als je kijkt naar Limburg verwachten we dit jaar 170 miljoen uit te gaan geven. Waar gaan die investeringen dan naartoe in Limburg? Op dit moment zie je al dat op sommige plekken het net al vol is, dat we knelpunten hebben. We zien in Limburg op dit moment 43 knelpunten en we verwachten door de toenemende investeringen dat we die kunnen laten afnemen, de meerderheid in de jaren tot en met 2022 en het resterende deel tot en met 2030. Dus dat is in het kort wie wij zijn en wat wij doen in de energietransitie om die te versnellen. Nu kom ik op waarom doen wij dan een verzoek aan u? Naast de groeiende investeringen zien we dat ook de lage rente ons parten speelt. Wat ik u net zei, de ACM die geeft ons een gereguleerd rendement op de investeringen. Dat is natuurlijk heel mooi, alleen dat geregleerde rendement is afgeleid van de gemiddelde vermogenskostenvoet. Op zijn Engels, de Weighted Average Cost of Capital, afgekort de WACC. De WACC is gebaseerd op de risicovrije rente en daar worden een aantal risicopremies bovenop gezet. Zoals u weet is de risicovrije rente de afgelopen jaren fors gedaald, dat ziet u in de grafiek aan de rechterkant. De roze lijn is de risicovrije rente per reguleringsperiode en de blauwe lijn is de WACC, dus het rendement dat wij in onze tarieven mogen stoppen van de ACM. En zoals u ziet gaat die blauwe lijn relatief fors omlaag. Wij hanteren als vuistregel dat als de WACC 1% daalt, dat dat 50 miljoen scheelt op onze nettowinst. En even als context, in 2019 hadden we een nettowinst van 210 miljoen, dus een daling met 50 miljoen is substantieel voor ons. En een daling van de nettowinst betekent dat we minder geld overhouden om te stoppen in verzwaring van ons netwerk. Wat ik net ook al zei, dat klimaatakkoord vraagt om extra investeringen. Het Planbureau had becijferd dat wij 1,9 miljard extra moeten gaan investeren. Hoe willen wij dat financieren? We hebben op dit moment een A+ rating en we hebben in ons financieel beleid dat wij minimaal een kredietwaardigheid van A willen hebben. Ik zal daar dadelijk nog wat meer over zeggen. En die A-kredietwaardigheid betekent dat als wij 1,9 miljard extra gaan investeren we daar 600 miljoen van kunnen lenen en 1,3 miljard met eigen geld, met eigen vermogen moeten inbrengen. Dat kunnen we deels doen omdat wij een deel van de nettowinst inhouden. 50% van de nettowinst geven we aan u als dividend en de andere 50% kunnen we in ons netwerk steken, maar dat is niet voldoende. Wat we ernaast ook kunnen gaan doen is zogenaamde hybride leningen op de financiële markt afsluiten. Een hybride lening is eigenlijk een lening met eigen vermogen kenmerken. Dat betekent dat kredietbeoordelaars die ook voor 50% meenemen als eigen vermogen. Maar daar zit een maximum aan. Als we die instrumenten maximaal zouden inzetten, houden we nog steeds een behoefte over van 500 miljoen. En dat is de reden waarom we u vragen om een deelname te doen in de 500 miljoen extra lening voor het eigen vermogen. Wat ik net zei, ik wilde u ook wat vertellen over ons financieel beleid. Ons beleid is dat wij minimaal een A-rating hebben. Waarom hebben wij dat zo gekozen? Dat hebben we trouwens gekozen in overleg met u, als aandeelhouders. Eén reden is dat de ACM zegt dat je de tarieven als redelijk rendement baseert op een kredietwaardigheid van A. Dus wij zorgen dat wij qua kosten gelijkloop hebben. Maar het belangrijkste is dat wij altijd toegang willen hebben tot financiële markten en dat onder relatief gunstige rentecondities. Dit hebben we ook verwoord in het dividendbeleid, waarbij we

altijd zeggen, we willen 50% van onze winst aan u geven, als dividend, onder het voorbehoud dat we weten dat we de A-rating behouden. En dat laatste is voor de financiële markten superbelangrijk. Omdat ze gewoon weten dat we gesteund worden door onze aandeelhouders en daarom neemt onze kredietwaardigheid, onze betrouwbaarheid toe. Wat we verder ook belangrijk vinden is dat er, als er onzekerheden komen, bijvoorbeeld als de rente daalt, dat wij nog enige buffer hebben voordat wij de onderkant van ons bedrijf bereiken. In de wet is geregeld dat een netbeheerder minimaal een BBB- rating moet hebben. Dus wij raken eerder in een financiële stress dan een gemiddeld commercieel bedrijf, want die kunnen nog lager gaan. Dus wij zeggen, we willen voldoende buffer tot die ondergrens hebben. Ik heb ook wel eens gehoord van een aandeelhouderslening. Dat begrijpen we, maar wat gebeurt er nu als de aandeelhouderslening er niet komt, wat is dan het scenario? Laten we, wat mij betreft, hopen dat wij nooit in dat scenario gaan, maar even als gedachtespinsel, ik heb hier wat op de slide gezegd over de impact van de tarieven. Stel dat wij geen lening krijgen van u, dat betekent dat wij een groot deel van de investering met schulden moeten gaan doen. Wij schatten in dat wij onze schulden moeten verruimen tot orderruimte 4,5 miljard en omdat we een lage rating hebben, zullen we hoge rentelasten gaan betalen. Reken even, voor het gemak, met 1%. 1% van 4,5 miljard is 45 miljoen extra financieringslasten die wij jaarlijks moeten opbrengen als bedrijf. Dus dat betekent onderaan de streep dat die 45 miljoen door de inwoners van ons verzorgingsgebied moeten worden opgebracht. Hetzij door minder dividend, hetzij, in het extreme, dat ACM op een gegeven moment de tarieven gaat verhogen. Als je die 45 miljoen deelt door 2,5 miljoen huishoudens in ons verzorgingsgebied, kom je ordegrrootte op de € 20, dat is ook hetgeen je hier op de slide ziet. Dat even als rekensom. Maar er zitten heel veel mitsen en maren aan omdat de rentestand afhankelijk is van de tijd, van de omvang van je portfolio. Je kunt op heel veel verschillende manieren hiernaar kijken, maar onze best guess is op dit moment dat het deze impact zal hebben.

De voorzitter: Meneer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Ik hecht eraan om ook hier even te zeggen dat deze laatste berekening op mijn uitdrukkelijke verzoek gemaakt is, omdat ik vind dat het op de een of andere manier beeldend gemaakt zou moeten kunnen worden. De directie heeft mij laten weten, en dat staat er ook onderin, dit is een hele grove inschatting. Als er aan de orde is dat we bij wijze van spreken geld moeten lenen met Enexis als er een crisis is zoals we de afgelopen weken hadden, dan sta je voor je het weet aan de dichte deur. Daar gaat het hier helemaal niet over. Maar ik probeer toch een beetje praktisch te zijn, dus ik heb gezegd probeer een beeld te creëren van wat dat betekent per aansluiting. Ik hecht er even aan om te zeggen dat dit onder verstandige dwang gebeurd is.

Mevrouw Vogt: Dank je wel voor deze toelichting, maar het klopt inderdaad.

De heer Vermaat: Zoals de Gedeputeerde dat inderdaad heel charmant kan doen, dus we hebben dat heel goed begrepen, die boodschap.

De voorzitter: Meneer Claassen.

De PVV (Claassen): Ik merk dat de Gedeputeerde het echt heel erg graag wil, maar ik wil toch verzoeken om deze presentatie af te maken en dat we niet al meteen een standpunt van het College daarbij horen. U hoort zo ons standpunt.

Mevrouw Vogt: Ik heb nog een paar slides. Ik sta hier vandaag om voor extra eigen vermogen te vragen, maar dat is niet het enige wat wij doen. Om de groei te kunnen financieren als gevolg van het klimaatakkoord zetten wij in op drie pijlers. Die ziet u hier op de slide. De eerste pijler is kijken naar onszelf, naar Enexis, wat kunnen wij doen. De tweede pijler is in overleg met ACM en de politiek en de derde pijler is in overleg met de aandeelhouders. Ik loop ze één voor één langs. De eerste pijler, wat kunnen we zelf doen. We hebben binnen ons bedrijf een hele grote focus op het verhogen van efficiency. We doen er ook alles aan om investeringen te voorkomen. Bijvoorbeeld door reservecapaciteit in te zetten. En die pijler vinden we extreem belangrijk. Ten eerste, we kunnen het zelf beïnvloeden, maar nog veel belangrijker, voor ons is het extreem belangrijk dat de energievoorziening betaalbaar blijft en dat kunnen we alleen maar doen door zelf het beste beentje voor te zetten. Even voor uw beeld, we zijn in 2019 12% efficiënter geworden ten opzichte van 2015. En voor dit jaar hebben we in ons plan 4% efficiencyverhoging. Dan de tweede pijler. Dat doen wij niet alleen. Dat doen wij in sectoraal verband, dus ook met de regionale netbeheerders. We hebben overleg met de regelgever om met name de tariefsystematiek aan te passen, om niet meer terug te kijken, maar ook rekening te houden met toekomstige investeringen. En een ander iets is dat we politiek gezegd hebben, u kunt er ook voor kiezen dat als u subsidie geeft aan een zonnepark om bijvoorbeeld ook een subsidie te geven aan Enexis om het netwerk te verzwaren. Dan hoeft het niet via de tarieven te verlopen. Dat is de tweede pijler. En de derde pijler, daar ga ik dadelijk nog wat verder op in. Dat is misschien goed ook om aan te geven, dat één van die pijlers niet voldoende is. We hebben ze alle drie nodig. Dan kom ik op het concrete verzoek. We hebben u gevraagd naar rato van uw aandelenbezit om te participeren in een zogenaamde converteerbare hybride lening. Ik zal eerst even op het instrument ingaan en dan kom ik concreet op onze vraag. Een converteerbaar hybride lening bestaat dus uit een hybride lening. En wat het woord zegt, het is een lening die tussen eigen vermogen en vreemd vermogen inhangt. Het voordeel is dat je een beetje het beste van twee werelden hebt. Bijvoorbeeld, de kredietbeoordelaars zeggen, wij zien die lening voor 50% als eigen vermogen. Terwijl de Belastingdienst zegt, je mag alle rente aftrekken. Dus dat is iets wat iedereen zou willen dus dat kan niet zomaar. Dat betekent dat die lening stringente voorwaarden heeft. Het heeft karakteristieken van eigen vermogen, bijvoorbeeld dat u als leninggever wordt achtergesteld ten opzichte van andere schuldeisers, als obligatiehouders, een ander iets is dat wij de rentebetalingen mogen opschorten en het heeft een hele lange looptijd. Dat zijn de karakteristieken van eigen vermogen. De karakteristieken van vreemd vermogen zijn dat wij die rentebetaling, als wij die opschorten, niet oneindig mogen opschorten, dat als wij dividend uitkeren, wij ook weer de rentebetalingen moeten geven. De facto komt het erop neer dat we gewoon elk jaar netjes onze rente betalen. Een ander kenmerk van het vreemd vermogen is dat na de eerste renteherzieningsperiode, dat is na tien jaar, kredietbeoordelaars de lening zullen gaan beschouwen voor 100% als vreemd vermogen. Dat geeft ons de stimulans om op dat moment die lening óf af te lossen óf te vervensen. Dus het heeft zowel kenmerken van eigen vermogen als vreemd vermogen. Dat is het hybride deel. Een hybride lening zouden we ook op de markt kunnen afsluiten, op de financiële markt, dat hebben bijvoorbeeld Alliander en Stedin al gedaan. Maar de reden dat we dat graag met u willen doen, is ook omdat wij daar een conversiemechanisme in hebben gedaan en de conversie kan natuurlijk alleen maar met aandeelhouders. Vandaar dat we een converteerbare hybride lening vragen. Waarom willen wij een

conversiemechanisme? Wij voorzien in de nabije toekomst dat we een keer beroep moeten doen op u voor eigen vermogen. Alleen wij weten niet precies wanneer. Dus wij zouden het zonde vinden om te vroeg eigen vermogen te gaan vragen. Dus de conversie geeft ons het middel om flexibel te zijn. En de conversie wordt getriggerd op het moment dat wij onze A-rating verliezen of dreigen te verliezen. Op dat moment krijgen wij als Enexis het recht om de lening te converteren naar aandelen. Dus wat betekent dat qua rendement? Zolang u de lening met ons hebt en wij een A-rating hebben gaan we converteren. Dan is het gewoon een lening, dus dan krijgt u een rente. De rente is natuurlijk afhankelijk van marktomstandigheden. In maart heeft Deloitte dat voor ons uitgerekend, die kwam ordegrrootte 2%. Dus dat is aanzienlijk meer dan de rente die je bij de schatkist krijgt. Dus dat is voor conversie. Mocht het onverhoopt zijn dat wij dreigen onze A-rating te verliezen of we gaan onder de A-rating, dan hebben wij het recht om te converteren en op dat moment zal een onafhankelijke derde de waarde van ons bedrijf bepalen en die 500 miljoen uitrekenen hoeveel aandelen dat zijn en die krijgt u dan. En na conversie krijgt u als rendement het dividend op de aandelen die u gekregen heeft. Dan kom ik bij het concrete verzoek. Wij vragen aan alle aandeelhouders om in te stappen, in totaal voor 500 miljoen in een converteerbare hybride aandeelhouderslening en wij vragen dat naar rato van uw aandelenbezit. Dus bijvoorbeeld voor Limburg, jullie hebben ruim 16% aandelen bij ons, dat betekent ruim 80 miljoen. En wij zijn ook benieuwd, stel dat er bepaalde lokale overheden zeggen wij willen niet meedoen, of u eventueel meer wilt geven. We geven iedereen de kans in te stappen. Het liefst hebben we dat iedereen instapt voor 15 juli. Dat is tranche A en we willen van iedereen voor 15 juli weten wil je instappen of niet. En er is ook een mogelijkheid op het tweede moment in te stappen en dat is eind november. Dat tweede instapmoment hebben we met name gecreëerd omdat gemeenten aangaven dat ze langere tijd nodig hadden voor het besluitvormingsproces. Het voordeel van eerder instappen, dus al half juli is dat je ook al eerder de hoge rente van 2% krijgt. Dus kortom, wij vragen u eigenlijk om, naar rato van uw aandeel, in uw geval ruim 80 miljoen, aan ons beschikbaar te stellen, medio juli, in de vorm van een converteerbare hybride aandeelhouderslening. En daarmee steunt u ons als bedrijf, maar met name ook Nederland in de verduurzaming en in de uitvoering van het klimaatakkoord. Dat was het.

De voorzitter: Dank u mevrouw Vogt. Wie van de Commissie heeft vragen aan mevrouw Vogt? Mevrouw Depondt.

Het CDA (Depondt-Olivers): Ja, en ook aan de heer Vermaat. We hebben vorig jaar, ik dacht in september, ook een bijeenkomst gehad over de energietransitie en wat de positie van Enexis daarin was en toen hebben wij vrij expliciet opgevraagd de financiering van de uitbreiding, heeft u daar de Provincie voor nodig of niet, en toen was uw antwoord, dacht ik, misschien niet zo letterlijk, dat kunnen we in de markt regelen, daar hebben we de aandeelhouders niet voor nodig. De rente was toen ook al laag. De rente is al jaren laag en de prognoses op de rentes zijn ook dat ze laag blijven, dus wij waren wel een beetje verrast door het feit dat er nu toch dat verzoek bij de aandeelhouders ligt om die lening te verstrekken. De tweede vraag die ik heb, ik snap dat de hoogte van de rente effect kan hebben op het tarief. Aan de andere kant zegt u, het tarief is nationaal bepaald, dat kunnen wij niet zelf vaststellen. Even zwart-wit gezegd, wat merkt de burger daar dan van? Los van wat het bedrijf ervan merkt. Maar aan de andere kant, wij snappen dat dit moet gebeuren. Is het Rijk dan niet bereid geweest, of de ACM om ook over een tariefaanpassing te praten. Want eigenlijk gaat het erover, maak je een tariefaanpassing of laat je de aandeelhouders meefinancieren. Dat waren mijn vragen.

De heer Vermaat: Ja, wij zullen samen de vraag beantwoorden, maar wilt u eerst verschillende vragen inventariseren of per stuk afwikkelen?

De voorzitter: Ik denk dat we ze nu per stuk beantwoorden.

De heer Vermaat: Prima. Het is misschien goed als ik die eerste vraag neem, want ik was zelf hier vorig jaar en dan kan jij de tweede nemen. Wat is er eigenlijk veranderd zou je kunnen zeggen sinds september. Ik denk dat ik toen ook wel een slag om de arm gehouden heb door te zeggen dat is nog niet aan de orde. Het is wel een combinatie van factoren. De twee belangrijkste zijn denk ik dat toen eigenlijk de doorrekening van het klimaatakkoord en met name de verwachting van de projecties in de RES, de Regionale Energie Strategie, nog betrekkelijk onbekend waren. Dus we hebben die extrapolatie verder gemaakt en in de berekeningen kunnen we zien dat de investeringen nog groter zijn dan we toen verwachtten. En het tweede is dat de rente ook nog verder verlaagd is waardoor onze kapitaalbehoefte ook anders uitpakt dan wij toen konden voorzien. Dus die combinatie maakt dat wij nu dit beroep op jullie doen. En ik wil er zelf ook wel aan toevoegen dat het naar mijn gevoel ook een interessant voorstel is, omdat, wat mijn collega al uitlegde, het ook rente oplevert, als ik het even zo mag zeggen, die duidelijk hoger ligt dan andere mogelijkheden om je geld nu bij het schatkistbankieren weg te zetten.

Mevrouw Vogt: Dank voor de vraag. Het waren een aantal vragen in één, dus ik ga ze proberen allemaal langs te lopen. Mocht ik er één vergeten dan hoor ik het graag. De eerste vraag van u was de hoogte van het tarief. Ik heb inderdaad verteld dat ACM de tarieven vaststelt. Het klopt dat in de huidige reguleringsmethodiek de tarieven niet aangepast worden als wij hoge financieringslasten krijgen. Dat is de huidige reguleringsmethodiek. Dus je zou zeggen, de burger merkt het niet aan de tarieven. Maar ik denk wel dat de burger iets anders merkt. Want als wij 45 miljoen meer financieringskosten hebben, betekent het aanzienlijk langere nettowinst en aangezien wij 50% van die nettowinst als dividend aan onze aandeelhouders uitkeren betekent dat dat er minder middelen naar de lokale overheid vloeien. Dat is één ding. Dat is puur financieel, maar in het meest extreme scenario, daar willen wij echt ver van blijven, ik denk iedereen, is als het geld er gewoon niet is, dan gaan we kijken wat doen we met onze investeringen? Dus dat zou betekenen dat op de lange termijn wij bepaalde initiatieven minder goed kunnen steunen of, laten we dat absoluut niet hopen, dat de kwaliteit van ons netwerk achteruitgaat. Dat is natuurlijk een situatie waar ik niet graag in terecht zou komen. Dus dat merkt de burger in het meest extreme geval ervan. Volgens mij vroeg u ook van waarom doet ACM niets aan de tarieven of bent u niet in overleg met de ACM. Samen met de andere netbeheerders hebben wij een sectorale studie gemaakt die aantoont dat niet alleen Enexis, maar alle netbeheerders hetzelfde probleem hebben. Dat is uitgevoerd door een onafhankelijke derde en die studie wordt op dit moment ook besproken met de ACM. Daarnaast is ACM bezig met een nieuwe reguleringsmethodiek, die gaat in per 2022 en daar lopen al een half jaar consultatierondes over en daar proberen wij ook onze standpunten voor het voetlicht te brengen. Maar wij zijn niet de enige die met ACM praten. De ACM praat natuurlijk ook met de belangenvereniging van de industrie, met de belangenvereniging van de consumenten. En zij proberen dat allemaal met elkaar af te wegen. Dus wij merken wel dat het best lastig is om daar de juiste invloed uit te oefenen, maar wij zijn daar wel volop mee bezig. En ik weet ook, Peter, jij bent in de Tweede Kamer geweest een tijdje geleden, waarin we dit onderwerp ook besproken hebben. Dat het niet zo is dat wij niets doen richting Den Haag, alleen dat is lastig om daar al meteen van te zeggen, dat is morgen geregeld, sterker nog, dat is best wel heel lastig.

De voorzitter: Dank u. Meneer Wolters Gregório.

De SP (Wolters Gregório): Dank u wel voorzitter. Laat ik eerst stellen, dat is meer de vraag of ik het goed zie. U heeft nu 171 aan kosten voor de Provincie Limburg, als we dan kijken dat die met € 170 miljoen elk jaar worden verhoogd, komen we dan op 341 miljoen voor Limburg uit? Dat is mijn eerste vraag, of ik dat correct heb. De tweede vraag heeft u net gedeeltelijk beantwoord, maar er kwam weer een nieuwe vraag uit, ik wilde vragen waarom staat de Staat niet garant staat voor de benodigde financiering. Dat heeft u net eigenlijk uitgelegd waarom dat u dat met aandeelhouders als partner wil doen. Die converteerbare lening, stel, u komt straks wel in de problemen te zitten, of de markt verandert en de lening moet geconverteerd worden, dan krijgen alle aandeelhouders hun deel uitgekeerd in nieuwe aandelen, is het dan niet zo dat u dan met een kleiner deel van de nettowinsten vanaf dat moment blijft zitten, waardoor het eigen vermogen ook blijvend afneemt. Hoe is dat dan minder risico? En het derde is meer een praktische. Het is een heel ambitieus plan voor netverzwaring door heel Nederland en in dit geval vooral tot 2022 waarin 28 knelpunten worden weggewerkt. Zijn er behalve de financiële middelen na de volgende Statenvergadering alle overige middelen ook beschikbaar om dat te realiseren? De huidige markt staat wat betreft materiaal en werknemers onder druk, omdat u als netbeheerder in ons land niet de enige afnemer bent. Hoe is dat geborgd? Dat waren ze.

De voorzitter: Dank u meneer Wolters Gregório. Meneer Vermaat.

De heer Vermaat: Ik zal even met de eerste aftrappen. Uw vraag over € 171 miljoen en hoe dat groeit in Limburg. De slide die daarover gaat die laat inderdaad zien dat in 2020 ons investeringsprogramma in Limburg € 171 miljoen euro is. U moet zich het zo voorstellen dat de komende jaren gemiddeld genomen onze investeringen ieder jaar, ik denk, ordegrrootte 10-15% toenemen. En dat betekent voor Limburg ordegrrootte 17 miljoen meer in 2021 en zo verder. Het is niet zo dat dat ieder jaar precies zo groeit, want de planning van projecten is niet alleen een kwestie van finiete planning, ook van vergunningen en van vraag, dus het is niet precies egaal verdeeld over ons hele voorzieningengebied, maar u kunt wel ervan uitgaan dat dat gemiddeld genomen door de jaren ongeveer zo groeit. In Limburg, dat stond er ook op, zijn er een paar knelpunten die voor de korte termijn worden onderkent. We hebben natuurlijk een organisatie die een bepaald volume aan werk aankan. Dus soms is het ook zo dat we in de ene provincie wat meer voorlopen en daarna in de andere provincie weer even het been bijtrekken omdat je het ook efficiënt wilt uitvoeren. Maar gemiddeld genomen kun je daar wel van uitgaan. Er waren twee wat meer financiering gerelateerde vragen, die kan jij dan pakken.

Mevrouw Vogt: Volgens mij was de eerste vraag, waarom gaat de Staat niet garant staan voor de lening? Het probleem bij ons is niet dat wij geen leningen uit de markt kunnen krijgen. Vrij makkelijk. Ik weet niet of u het gelezen heeft, volgens mij Alliander heeft twee dagen geleden een lening uit de markt voor tien jaar gehaald en ze betalen een coupon van 0,375%, dus minder dan een half procent. Heel goed gedaan van hen, maar dat soort dingen zouden wij ook kunnen doen. Dus het is geen probleem om leningen uit de markt te halen. Alleen, als wij te veel leningen uit de markt halen zakt onze kredietwaardigheid. Dus het gaat niet om een garantstelling van een lening, maar het gaat om in plaats van vreemd vermogen, eigen vermogen te hebben. Nu is het zo dat onze enige aandeelhouders de lokale overheden zijn. Ten eerste weet ik niet of wij de Staat als aandeelhouder zouden willen en ik denk

dat de Staat ook behoorlijk de handen vol heeft met TenneT, want dat heeft u waarschijnlijk in de krant ook kunnen lezen, die zijn ook op zoek naar eigen vermogen. Dus ik denk dat elke netbeheerder bij haar eigen aandeelhouders de vergelijkbare vraag stelt. Dus dat is uw eerste vraag. De tweede vraag was hoe werkt dat precies met dividend na conversie als ik het goed begreep. Ons huidige dividendbeleid is dat wij 50% van de nettowinst uitkeren, mits onze A-rating de komende vijf jaar gegarandeerd is. Stel dat wij dadelijk onverhoopt de A-rating dreigen te verliezen en gaan converteren, dat betekent dat wij een groter pakket aan aandelen hebben, maar ons absolute dividend blijft 50% van de nettowinst. Alleen wij verwachten wel, doordat wij als bedrijf gaan groeien wij meer waard worden. Dus uiteindelijk, doordat wij kunnen groeien, zal er relatief meer dividend naar u toekomen dan dat wij niet gegroeid waren. Maar voordat u te blij wordt, we zien wel dat de komende jaren er dividend zal gaan afnemen door de lagere WACC. Geeft dat voldoende antwoord? Ja?

De voorzitter: Dank u voor de beantwoording mevrouw Vogt. Meneer Van Wageningen.

D66 (Van Wageningen): Ik heb twee vragen nog. Fijn trouwens dat u hier bent en die vragen kunt beantwoorden, mijn complimenten daarvoor. De eerste is nog financieel. Heb ik het goed begrepen dat het aandeel van de Provincie zal toenemen als er geconverteerd wordt en gemeenten hebben niet meegedaan? Als alle aandeelhouders op dezelfde manier op dit aanbod ingaan, dan neem ik aan dat de verhoudingen hetzelfde blijven, maar als wij het wel doen en gemeenten niet, klopt het dat ons aandeel dan zal toenemen? Dat was de financiële vraag en dan heb ik een politieke vraag, maar dan van binnen Enexis. Wij mogen zo meteen bedenkingen en wensen indienen en het zou heel goed kunnen, ik heb zelf die neiging in ieder geval wel, dat er wensen en bedenkingen bij zijn die betrekking hebben op Limburg. Doet u dit in Limburg, of laat u dit in Limburg? De vraag aan jullie is, hoe reëel is dat? Kan Enexis het zich in de eigen bedrijfsvoering veroorloven om soms onderscheid te maken tussen in welke provincie wat gebeurt? Dank u wel.

De voorzitter: Dat waren alle vragen meneer Van Wageningen?

Mevrouw Vogt: Zal ik de eerste nemen Peter, want die was financieel. De vraag was inderdaad, we hebben aan alle aandeelhouders gevraagd om naar rato in te stappen. Dus als alle Provincies en gemeenten naar rato meedoen dan verandert er niets in de zeggenschapsverhoudingen. In het meest extreme geval kun je ervan uitgaan dat mogelijk gemeenten niet meedoen. We hebben trouwens van een aantal gemeenten al intentieverklaringen dat ze mee willen doen, maar stel even qua rekenvoorbeeld dat geen enkele gemeente meedoet en alle Provincies wel, wat doet dat dan met de zeggenschapsverhoudingen? We hebben nu ruim 4 miljard eigen vermogen. Wij vragen om 500 miljoen converteerbaar hybride lening. Stel dat die geconverteerd wordt, is dat dus een achtste van de omvang die we nu hebben. De Provincies hebben 75% van de aandelen, dus we hebben uitgerekend, stel dat alle gemeenten niet meedoen, dan zou het belang van de provincies tezamen beperkt toenemen, met 2,5%, dus dat is in mijn beleving te overzien.

De heer Vermaat: Misschien mag ik nog even aanvullen, dat betekent wel dat de aandelenverhouding wijzigt, maar de zeggenschapsverhoudingen wijzigen dan niet wezenlijk. En dat is, denk ik, voor de balans van ons hele aandeelhoudersportfolio, als ik het zo mag zeggen, ook wel wenselijk. Maar in beide varianten is dat wel geborgd. Dan uw vraag over prioriteren en het investeringsprogramma. Ik heb net al

een beetje in antwoord op de vraag van uw collega gezegd dat wij gemiddeld genomen overal eenzelfde groei en investering laten zien, het ene deel van ons netwerk of het andere vraagt wel eens iets meer. Maar je zou het ook nog anders kunnen zeggen, naar rato van het aantal aansluitingen, ordegrrootte, investeren wij gemiddeld genomen overal evenveel. Wat wel belangrijk is, is dat we ook goed zicht hebben op de timing en de timing is heel sterk afhankelijk, niet alleen van de vergunningsdoorloop, maar ook van hebben we met elkaar in de RES een goede planning gemaakt en kunnen we zorgen dat als het niet kan in 2023, bijvoorbeeld, dat het wel in 2025 klaar is? Dus wij maken met elkaar een zorgvuldige planning, zodat als het goed is iedereen op gelijke manier wordt bediend. Er zijn nog wel wat bijzondere situaties waar we ook extra naar kijken, en er zijn in alle regio's wel projecten die extra aandacht vragen en één ervan die ik hier wel kan noemen is het project Mijwater, dat is bij u ook bekend. Daar kijken we dan weer met een speciale aandacht naar. Dat gaat een beetje op een andere manier dan ons reguliere investeringsprogramma. Dat zijn projectmatige dingen die we op een andere manier bekijken, maar die lopen ook wel mee in onze financieringsbehoefte.

De voorzitter: Dank u. Meneer Driessen.

Forum voor Democratie (Driessen): Ik had eigenlijk drie dingen. U zegt, u betaalt 50% van uw winst uit aan uw aandeelhouders, is er overwogen om die 50% niet uit te betalen en extra net als die andere 50% in de investering te stoppen, vrij simpel de vraag. En eigenlijk wil ik de andere vraag omdraaien, die de heer Van Wageningen zojuist stelde. Als wij nu besluiten om niet mee te doen met deze hybride converteerbare lening, leidt het dan ook tot het punt waarin onze investeringsreturn uiteindelijk minder wordt als anderen dat wel doen? Want de uitgekeerde winst wordt dan natuurlijk verdeeld over de mensen die een groter aandeel hebben. En dan een laatste vraag die ik me afvroeg, ook naar aanleiding van wat meneer Van Wageningen vroeg, wat zijn de knelpunten in andere provincies? Hoe zien andere provincies op die knelpunten eruit ten opzichte van Limburg?

De voorzitter: Meneer Vermaat of mevrouw Vogt.

De heer Vermaat: Als jij die van het dividend doet, maar ik begreep dat de Gedeputeerde daar nog op...

Gedeputeerde Koopmans: De afwegingen waar u naar vraagt die worden ook deels in de aandeelhouderscommissie gemaakt en daar zit ik namens de Provincie in. Ik kan daar nu op antwoorden, maar straks ook wel even op ingaan. Dus het is aan de voorzitter, anders krijg ik weer een opmerking van meneer Claassen.

Mevrouw Vogt: Zal ik hem eerst beantwoorden. Ik kan over dividend een aantal dingen zeggen. Stel, even heel gechargeerd, dat we met elkaar besluiten we gaan voorlopig geen dividend uitkeren. Dan is dat te weinig om de behoefte aan eigen vermogen van 1,3 miljard tot 2030 te voorzien. Dus dat geeft gewoon te weinig soelaas. Dat is één. Vervolgens hebben we ook, in overleg met de aandeelhouderscommissie en de ambtenaren gekeken naar de behoefte van eigen vermogen. Hoe kunnen we die het beste invullen. Dus er is aan hand daarvan besproken, we kunnen wel dividend wat korten en dan minder lening vragen. En daar is uitgekomen dat we toch meer voelen voor zo'n converteerbare hybride lening en wel om een aantal redenen. Eén, het is heel flexibel, het wordt pas eigen vermogen als we het nodig hebben. Het levert zo lang we niet converteren een mooi rendement op, een mooier rendement dan dat u

het geld in een andere lening meestal stopt. In ieder geval bij de schatkist, en verder merken we ook dat aandeelhouders, maar ieder moet voor zichzelf beslissen, ook gehecht zijn aan de jaarlijkse stroom van dividend. Want die gaan natuurlijk op een andere manier hun begroting in dan dat we nu eenmalig iets vragen. Dat zijn in ieder geval de overwegingen die ik voorbij heb horen komen, maar ik kijk ook even naar de heer Koopmans, of hij daar wat op wil aanvullen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, misschien is het goed om te vertellen dat in de aandeelhouderscommissie die opties echt aan de orde zijn geweest. Gedeputeerde Van Hijum van Overijssel heeft uitdrukkelijk ook het punt van zouden we dividend maar even laten zitten ingebracht, maar daar hebben we met elkaar uitgebreid over gesproken en vele aandeelhouders, en ondergetekende ook, heeft daarbij aangedragen dat de bijdrage die dat levert aan de begroting hier, dat is nu 14-15 miljoen met die afboekingen die we gedaan hebben, die is substantieel. Tegelijkertijd, maar dat past dadelijk ook in mijn termijn, linksom of rechtsom komt het van de gebruiker/burger. En daarnaast is het goed om even te zeggen dat ook Gedeputeerde Van Hijum en ondergetekende een keer bij Hoekstra zijn geweest, bij minister Hoekstra, om te praten over vormen van betrokkenheid van de Rijksoverheid bij de regionale netwerkbedrijven. Want dat is op zich natuurlijk een hele relevante vraag. Dat hebben we ook afgestemd met de Raad van Commissarissen en tegen de directie gezegd. Dat gesprek heeft plaatsgevonden en dat antwoord was een beetje zoals mevrouw Vogt zei, namelijk, allereerst is het aan EZK en twee, we hebben het al druk met TenneT.

De heer Vermaat: Dan misschien uw laatste vraag nog, als ik goed meegeteld heb, over hoe zien knelpunten in andere provincies eruit? Over het algemeen spelen in de meeste provincies dezelfde knelpunten. Het gaat vooral om invoelen van nieuwe duurzame energie en een enkele keer ook wel afnemings. Jullie hebben hier natuurlijk een grote afnemer zitten, maar die haalt ook een groot deel rechtstreeks bij TenneT, of maken het zelf. Dus meestal gaat het over invoeding van wind- of zonneparken. Het tweede wat we zien is dat het vaak in landelijk gebied is. Omdat daar wel de ruimte is, maar het knelpunt ligt dan ook voor de hand, want waar ruimte en landelijk gebied is, ligt meestal geen netwerk. Dus dat is ook wel kenmerkend voor alle gebieden. Wat vaak ook bepalend is, is dat het niet alleen een knelpunt van Enexis is, maar soms ook een knelpunt van TenneT en dat zijn dan niet investeringen die via ons lopen, soms een deel, maar het is vooral ook de timing die dan een rol speelt. U kunt zich wel voorstellen dat met name als TenneT boven de grond nieuwe lijnen moet trekken dat daar een behoorlijk zwaar vergunningentrajec voor nodig is, wat enkele jaren neemt. Soms moeten we daar dan als Enexis op wachten voordat we verder kunnen. Dat is iets wat we in sommige provincies merken, dat een knelpunt niet bij onszelf ligt maar bij TenneT. Ik weet niet of dat voldoende is als inzicht? Ja? Dank u wel.

De voorzitter: Wie was nog? Meneer Nijskens.

De VVD (Nijskens): Ja, voorzitter, Enexis zet nu ruim 4 miljard om. Daar maken ze ruim 200 miljoen winst mee. Ik neem aan dat op het moment dat er geïnvesteerd wordt in de energietransitie, daar gaat natuurlijk veel meer stroom over en weer door het net. In hoeverre verandert de omzet? En dan niet alleen via die lagere vergoeding via de WACC-berekening, maar onafhankelijk van het tarief? En dan verder vind ik het opmerkelijk dat als uw concurrent voor 0,3 of 0,4% kan lenen, op het moment dat Enexis dat zou doen, is maar de vraag hoe lang die looptijd is, is het dan niet juist verstandiger om nu

eerst voorlopig vanuit de markt voor die gigantisch lage rente leningen te pakken dan ook vanuit het bedrijf gezien een dure rente aan de aandeelhouders gaan betalen die voor het eigen vermogen nog niet nodig is, omdat hij die A-rating nog heeft. Er zit een beetje een tegenspraak in het verhaal of is het zo dat uw concurrent een veel betere vermogenspositie heeft op dit moment en daardoor tegen die lagere rente leent. En dan een derde vraag, is de rente die wij krijgen onderhandelbaar? Met andere woorden, op het moment dat wij een hogere rente op deze manier kunnen uitonderhandelen, dat is in principe 100% dividend. Want ieder tiende procent wat daar bovenop komt is 100% uitkering. Dat waren mijn vragen.

Mevrouw Vogt: Zal ik ze nemen?

De voorzitter: Dank u meneer Nijskens.

Mevrouw Vogt: Dank voor de interessante vragen, uw eerste vraag, misschien heb ik het niet helder uitgelegd, onze omzet is 1,5 miljard. Het is geen 4 miljard. Dat is eigen vermogen. Dus we hebben een omzet van 1,5 miljard, maar u vroeg zich eigenlijk af in hoeverre is jullie omzet variabel als er meer stroom overheen gaat. Het grootste deel van onze omzet krijgen we van consumenten, van kleingebruikers en die betalen een vast bedrag. Ongeacht hoeveel stroom je verbruikt. Grootzakelijk betaalt deels een vast bedrag en deels variabel. Van onze 1,5 miljard omzet is ongeveer 200 miljoen variabel. Dus dat is een best een hoop, maar het is ook weer niet substantieel op de 1,5 miljard als dat bijvoorbeeld 10% gaat toenemen. Dus het kan wat verhogen, maar ook niet extreem. Dus dat is het qua variabiliteit van de omzet.

De VVD (Nijskens): Maar voorzitter, op het moment dat...

De voorzitter: Meneer Nijskens, via de voorzitter alstublieft.

De VVD (Nijskens): Dank u wel voorzitter, maar op het moment dat zonneparken, windmolens, grote of kleine bedrijven wel hun hele dak vol met panelen leggen, die worden daardoor grootzakelijk. Dus niet met die tien panelen die bij een burger op het dak liggen. Maar wel bij die grotere aansluiting. Er moet een groter percentage onder het grootzakelijk komen. Dat kan niet anders. Dat moet dus leiden tot veel meer omzet.

Mevrouw Vogt: Ik kijk of ik u goed begrijp. Op dit moment is het zodanig dat als je een zonnepark hebt, je niet betaalt voor de aansluiting dat je elektriciteit het net opstuurt. Je betaalt ervoor dat je elektriciteit het net aftrekt. Dus als er meer opwek komt, betekent dat niet automatisch dat wij ook meer omzet krijgen. Dat zou wel fijn zijn. Maar dat is niet zo op dit moment.

De heer Vermaat: Dat is heel terecht. Daarom maakte ik daarstraks even het voorbeeld. Waar zitten de knelpunten? Die gaan vooral om invoeding. En het bijzondere is dat de wet in Nederland zo werkt dat mensen die stroom invoeden niet betalen voor het gebruik of het netwerk dat daarvoor wordt aangelegd. Een klein stukje wel als het gaat om de aansluiting zelf, maar niet voor niet het gebruik ervan. Dat is wel één van de dingen die wij met de minister van EZK aan het bespreken zijn of dat eigenlijk wel rechtvaardig is in het verdelen van de kosten. Maar ja, we weten niet hoe die discussie zich ontwikkelt en

we moeten het nu doen met hoe het nu is. Dus het is heel terecht opgemerkt. Door meer invoeding gaan onze inkomsten niet omhoog.

Mevrouw Vogt: En dan uw tweede vraag, over de rente. Het is zo dat bij ons als Enexis, dit jaar bijvoorbeeld een obligatie in november afloopt. Dan moeten wij 500 miljoen terugbetalen. Gelijktijdig zijn wij al een aantal jaren kasnegatief voordat we überhaupt dividend uitbetalen. Dus wij krijgen minder geld binnen dan dat wij aan investering uitgeven. Dus dat betekent dat we per jaar geld moeten lenen om überhaupt als bedrijf te kunnen blijven draaien en eerlijk gezegd ook om dividend uit te keren en we moeten geld lenen als we een obligatie aflossen. Dus dat betekent dat onze financieringsbehoefte dit jaar meer dan 500 miljoen is. Dus het feit dat wij u om 500 miljoen vragen is om ons eigen vermogen te versterken en om aan een financieringsbehoefte van dit jaar te voldoen, maar daarnaast hebben we nog een grotere financieringsbehoefte. Dus dat betekent dat wij los van dat wij eigen vermogen aan u vragen, we ook niet stil zitten richting de financiële markten. Dus het zou me niets verbazen als, alleen het is beursgevoelige informatie, dat er ergens dit jaar een vergelijkbaar bericht op internet verschijnt als u van Alliander heeft gezien, dus wij blijven ook naar de markt gaan. Dan was uw vraag van wij krijgen 2% en Alliander hoeft maar 0,375% te betalen. De reden dat u meer krijgt is dat wij niet alleen het leningendeel betalen, maar ook omdat er eigen vermogen factoren in zitten. Een hybride lening, als je die nu vandaag zou afsluiten, zou ook voor Alliander ordegrrootte 2% kosten. Een gewone obligatie is goedkoper omdat je minder risico loopt als leningverstrekker ten opzichte van een hybridelening. Het is wel zo dat wij iets meer in de markt betalen dan Alliander. Dan moet je ordegrrootte denken aan 0,1%. En hoe komt dat? Alliander heeft een iets hogere rating. Wij hebben een A+ rating op dit moment en Alliander heeft een AA-rating dus dat is één notch hoger. En dat komt omdat zij een iets betere kapitaalstructuur hebben, onder meer omdat hun dividendbeleid iets minder ruim is dan dat van ons. Wij keren de helft van onze winst uit en zij keren sinds hun bestaan, dus al tien jaar lang, 45% uit. Dus dat betekent dat er elk jaar net iets meer eigen vermogen bij hen blijft. Dan had u nog de vraag van kunnen we onderhandelen over de rente. Het korte antwoord is nee. Voor ons is het heel belangrijk dat het marktconforme rente is, om een aantal redenen. Dat hebben we ook als uitgangspunt gezegd voordat we met elkaar hierover begonnen te praten. Stel dat er gemeenten zijn die niet meedoen, dan zou het niet eerlijk zijn dat de andere aandeelhouders een hoger percentage krijgen. Maar nog het belangrijkste is dat de fiscus met ons meekijkt. Want de fiscus zegt, rente mag aftrekbaar zijn, maar dat mag het alleen maar zijn als het zakelijk is. En als wij gaan onderhandelen en zeggen zet er maar 1% bovenop, dan zal de fiscus zeggen, dat is niet zakelijk. Vandaar dat er een onafhankelijke partij is gevraagd, Deloitte in dit geval, en die zijn ook gecontroleerd door de adviseurs van de aandeelhouders, door Sanders, en die bepalen ook hoe de prijs wordt vastgesteld aan de hand van drie methodes en daar is met een soort van dry run in maart ordegrrootte 2% uitgekomen en die zullen ook prijsbetaling gaan doen in juli en dadelijk ook in november.

De voorzitter: Dank u voor uw beantwoording en ook dank ik u voor de presentatie. Meneer El Attal, u ben ik vergeten, correct. U had ook nog een vraag.

De PvdA (El Attal): Dank u wel. Ik had nog een vraagje over de voorwaarden waarin geconverteerd mag worden. De tweede voorwaarde was dat als er werd aangekondigd dat er waarschijnlijk een verlaging plaatsvindt van de rating op korte termijn, dan heeft u het recht om te converteren. Dan is mijn eerste vraag, in welke termijn moet ik dan denken, waarin zo'n waarschuwing gegeven wordt. Zijn er op dat

moment andere mogelijkheden dan converteren om te voorkomen dat die rating verlaagd wordt? En zo ja, gaan die andere manieren dan voor op het converteren zelf? Dat is mijn vraag.

Mevrouw Vogt: Dank voor alle mooie vragen. Als wij denken dat we de rating dreigen te verliezen, dat is iets wat een kredietbeoordelaar formeel kenbaar maakt. Dus dan krijg je een rapport, dat heet dan de zogenaamde CreditWatch, dan komt er te staan, Enexis onder CreditWatch bij een A-rating. En een CreditWatch is de aankondiging dat binnen 100 dagen de kans groot is dat wij onze rating gaan verliezen. Dus dat is vrij concreet. U vroeg vervolgens, kunt u dan nog andere mogelijkheden aanboren? Zoals wij er nu naar kijken vinden wij een converteerbare lening die niet geconverteerd is waardevoller dan de lening als die geconverteerd is. Want zolang wij een converteerbare lening hebben die nog niet geconverteerd is, ziet de financiële markt dat u als aandeelhouders ons steunt. Dus dat geeft ons een sterkere positie in de financiële markt. Dus wij zijn voornemens om eerst hybride leningen in de markt te gaan zetten voordat wij dreigen onze A-rating te verliezen en gaan converteren. Dus wij zien de conversie als laatste redmiddel, dat klinkt wat negatief, maar beter als laatste stap. Wij willen liever eerst alle andere zaken doen voordat wij tot die conversie overgaan.

De voorzitter: Dank u. Bedankt voor de beantwoording van de vragen en dan start ik de inhoudelijke behandeling in twee termijnen, waarin u eventuele wensen en bedenkingen kunt uiten ten aanzien van het voorgenomen besluit van GS om te participeren in een converteerbare hybride aandeelhouderslening van Enexis ter grootte van 80,7 miljoen, tot maximaal 107 miljoen. Ik start bij meneer Claassen, want die moet, dacht ik weg. Dus meneer Claassen, aan u het woord.

De PVV (Claassen): Dank u wel voorzitter. Inderdaad, het heeft niets te maken met desinteresse of het niet respect hebben voor dit huis, maar ik moet echt uiterlijk kwart over zeven weg en dank dat ik mijn inbreng als eerste mag doen. We hebben nu de presentatie gehoord en we hebben de vragen gehoord. Waar ik vooral op wil focussen is de noodzaak. Want we hebben het nu over oplossingsrichtingen en interventies om het probleem op te lossen en dat probleem oplossen is door een stukje financiering. Maar daar ligt wat aan vooraf en dat zou mijn inbreng zijn. Als je kijkt naar wat er nu besproken is, zou ik denken van potverdomme had ik toch maar economie gestudeerd. Het is onderwijswetenschappen geworden, dat is natuurlijk ook hartstikke prachtig, maar daar kom je met dit soort dingen niet zo heel ver mee, maar ik ga wel mijn best doen om het te begrijpen. Ik ga naar de inhoud. 151 pagina's en een presentatie moeten hun best doen om ons te overtuigen om te investeren, of een antwoord van 'ja' te geven op de vraag die voor ons ligt. Ik heb mijn best gedaan, maar ik kan het Statenvoorstel eigenlijk alleen maar samenvatten als volgt: ten gevolge van het klimaatakkoord moeten er extra investeringen gedaan worden die later pas doorberekend zullen gaan worden aan de gewone burger. En die financiering die nu gevraagd wordt, dat betalen wij hier in Limburg met elkaar ook. Dus eigenlijk wordt de burger twee keer gevraagd de beurs te trekken. Maar waarom? Vanwege een klimaatakkoord dat opgedrongen is aan de gewone burger? Die niet ervoor gekozen heeft om CO2 te reduceren omdat wij als mens blijkbaar de grootste bijdrage leveren aan de temperatuurstijging op aarde. En dat is iets wat wij enorm betwijfelen. Dat zal niet onbekend zijn. Dus eigenlijk heb ik de vraag voorzitter, tot en met 2030, hoeveel graden temperatuurverlaging zullen we hiermee bereiken globaal in de wereld? Dus ik ben benieuwd naar het antwoord en zou dat dan ook als uitkomstmaat, als kpi opgenomen kunnen worden in de te realiseren doelen? Of is het omdat echt iemand denkt dat de gemiddelde Limburger zoals Sjeng en Mia in staat zijn een e-auto te gaan rijden binnen nu en vijf jaar, zodat het netwerk overbelast raakt. En

als gevolg daarvan dat er milieuvervuiling ontstaat in Afrika om lithium te winnen voor onze groene batterij. Of omdat we van de Europese Unie en daarmee ook van de Nederlandse overheid onze gasketels in de ban moeten doen om dure stroomvretende warmtepompen in de maag te laten splitsen en gelooft u, ik heb er zelf een. Of omdat we het goed vinden dat biomassa uit andere landen behalve Nederland een bijdrage zou kunnen leveren aan de klimaatdoctrine en zou het niet beter zijn om Enexis te helpen om een beetje op de rem te gaan staan met de boodschap het komt goed Enexis. Niet zo snel. We gaan eens kijken of de gasleidingen gevuld kunnen worden met alternatieve gassen, dat werd al aangegeven, dat blijft een scope van Enexis. Want met die elektrische auto's en al die zonnepanelen loopt het nog niet zo'n vaart. Leg dan een beetje winst die er is aan de kant voor de korte termijn en laten we over vijf jaar nog eens samen kijken hoe hard deze investering door onze Limburgse inwoners nodig is. Dus geacht College, zou de wereld vergaan met deze redenering? Welk en wiens probleem lossen we nu echt op met de gevraagde investering behalve het probleem van Enexis?

De voorzitter: Meneer Claassen, even, er waren ook nog wensen en bedenkingen bij gevraagd en is het dadelijk voor u, u gaat misschien zo weg, dat weet ik niet, maar dan weten wij in ieder geval iets, is het dadelijk een bespreekstuk of een hamerstuk.

De PVV (Claassen): De bedenkingen, voorzitter, is als we kijken, niet naar de oplossing, maar wat de reden is waarvoor de oplossing wordt gevraagd, hebben wij daar als partij hele grote bedenkingen bij, omdat wij CO2 niet als het probleem zien wat opgelost moet worden en daar ook niet echt een bijdrage aan zouden willen leveren. Dus wat ons betreft zal dit een bespreekstuk worden.

De voorzitter: Dank u. Dan gaan we verder met meneer El Attal.

De PvdA (El Attal): Eigenlijk zijn door de prima presentatie en de beantwoording van de vragen, zoals net gedaan, onze vragen beantwoord. We zien het probleem in de toekomst, we zien ook gezien de wettelijke taak die Enexis heeft op dit vlak dat zij dit nodig hebben en dat zij dit vragen. Wij stemmen daar dan ook mee in. Wat ons betreft zou het een hamerstuk zijn.

De voorzitter: U heeft geen wensen en bedenkingen? Anders kunt u ze per mail weer indienen. Dat hebben we gezegd. Meneer Westen.

GroenLinks (Westen): Dank u wel voorzitter. Ook hartelijk dank voor de presentatie en de heldere beantwoording van de vragen. Enexis heeft dus de wettelijke taak, maar ook de maatschappelijke taak voor een veilig, betaalbaar en betrouwbaar energienetwerk. En daar staan wij voor. GroenLinks wil ook dat de Provincie zich daarvoor inzet, voor de omschakeling. Wij zien dit voorstel van de Provincie als aandeelhouder van Enexis als logische stap voor het bereiken van die doelstellingen. Dus voor ons is dat ook een hamerstuk en ik heb verder geen wensen of bedenkingen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u meneer Westen. Meneer Nijskens.

De VVD (Nijskens): Dank u wel voorzitter. Op zich, de vraag van Enexis lijkt ons logisch dat die komt en ook verklaarbaar waarom en ook bedankt voor de beantwoording van de vragen net. Wel vragen wij ons af waarom dat daar een marge in het bedrag staat van 80 tot 107 miljoen. Is er al een idee of er meer

geld nodig is, of dat er al partijen hard hebben gezegd wij doen niet mee? Dan wil ik als wensen inbrengen een zo hoog mogelijke rente, dat heb ik net al gezegd. De tweede wens is dat er invloed moet zijn bij de convertering door de aandeelhouders. Het moet niet zo kunnen zijn, zoals uit de presentatie blijkt, dat Enexis zelf bepaalt: nu wordt er geconverteerd. Wij willen als wens opgenomen zien dat er een invloed moet zijn van de aandeelhouders. En we willen ook dat de convertering moet bijdragen aan een stijging van het dividend en niet aan een verwatering van het kapitaal. Dus dat zijn de drie wensen die wij willen inbrengen. Even kijken of ik nog een vraag vergeten ben. Nee, dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u meneer Nijskens. Meneer Driessen.

Forum voor Democratie (Driessen): Dank u wel. Het is altijd even afwachten welke kant we opgaan. Allereerst is het het klimaatakkoord dat leidt tot de situatie dat we moeten investeren in ons energienet. Aan de andere kant vinden we ook dat het verduurzamen van het energienet en het bestendig maken voor wederkerige levering, een stroom die twee kanten op kan, misschien geen heel slecht idee is. Maar eerst even naar hoe we deze constructie aan het bedenken zijn. We willen graag zien, en er kleeft natuurlijk een klein risico aan, dat als andere partijen juist massaal wel instappen of juist massaal niet instappen, dat dat iets doet met de grootte van ons aandeel. In ieder geval, u betaalt 50% dividend uit, 50% van de winst betaalt u als dividend uit. Krijgen wij straks namelijk een kleiner aandeelhouderspercentage, dan verandert dat ook mee. Dat als eerste. Ten tweede moeten wij dan samen de discussie voeren, willen wij een grotere aandeelhouder worden in Enexis of een kleinere? Dat zijn de vragen die we vervolgens moeten gaan stellen. Dit stuk wat nu voorligt, deze constructie, deze hybride converteerbare lening, die staat wat ons betreft ter discussie. Waarom worden deze bedragen op deze manier gevraagd en ik wil ook graag van de Gedeputeerde horen wat zijn redenen waren om dit in die aandeelhoudersvergadering waarvan u zei dat u daar aanwezig was, waarom u juist gekozen heeft voor deze constructie. Of in ieder geval, u zei, ik wil niet de winstdeling kwijt zijn, ik wil niet dat stukje kwijt zijn. Ik wil liever gaan voor deze optie. Dus daar horen we ook heel graag wat daar uw motiveringsredenen voor waren. Verder onze wensen. We zouden graag zien dat GS met ons deelt welke risico's er verder aan kleven, wat zij zien wat er verder aan kleeft voor een risico. We zien in het stuk ook dat er namelijk onzeker is hoeveel rendement er wordt gehaald, mocht er geconverteerd worden. Dus hoeveel rendement halen in de toekomst? Kunnen we over tien jaar allemaal niets zeggen? En of dat dan leidt tot een eventueel lagere return op het geld dat we erin stoppen dan dat we nu zouden hebben, op dit moment. Dat waren de wensen en bedenkingen en verder graag een bespreekstuk.

De voorzitter: Dank u meneer Driessen. Mevrouw Depondt.

Het CDA (Depondt-Olivers): Voorzitter, de meeste van mijn vragen zijn beantwoord door de presentatie en de antwoorden op de vragen. Ik had met name ook de vraag van wat is nu de financiële consequentie als je het gewoon in de markt doet versus deze variant? Ik kon het van hieruit niet goed lezen, maar ik neem aan dat wij die presentatie nog toegestuurd krijgen? Ik deel de wens van de VVD dat converteren in die zin geen automatisme zou moeten zijn, maar dat dat toch in overleg met de aandeelhouders gebeurt. Want ook dan zou ik wel graag willen weten wat de financiële pro's en contra's van de diverse varianten zijn voordat er iets gebeurt. Ik heb nog wel een vraag aan de heer Koopmans, wat ons betreft is het wel een beetje een samen uit, samen thuis als aandeelhouders. Maar wat als nu Limburgse

gemeenten besluiten niet mee te doen en de Provincie moet meer gaan doen? Wat vinden wij daar dan van? Daar wil ik het bij laten voorzitter.

De voorzitter: Dank u mevrouw Depondt. En wensen en bedenkingen, die stuurt u gewoon weer?

Het CDA (Depondt-Olivers): Nee, ik heb net gezegd dat ik de wens van de VVD onderschrijf om de convertering geen automatisme te laten zijn. Ik heb overigens nog een vraag als het mag, ik was hem vergeten, u heeft het steeds over 500 miljoen die u gaat ophalen. Maar u geeft tegelijkertijd aan, wij investeren natuurlijk gefaseerd en onze planning die kan wel wijzigen vanwege de afhankelijkheid van alle externe factoren. Ik neem niet aan dat die 500 miljoen in één keer wordt gestort en dan in tien jaar wordt opgemaakt, waarna u zich vervolgens blauw gaat betalen aan negatieve rente aan een bank. Ik neem aan dat er iets van een fasering van de lening inzit.

De voorzitter: Mevrouw Depondt, de presentatie die staat al op iBabs als het goed is. Meneer Gesink.

Partij voor de Dieren (Gesink): Dank u wel voorzitter. Bedankt voor de presentatie en de beantwoording. Zorgvuldig is het financieringsinstrument uitgekozen waarmee de kredietbeoordeling het meest gunstig is zodat Enexis extern kapitaal kan blijven aantrekken tegen een laag rentepercentage. En de Partij voor de Dieren draagt hier graag aan bij. De intensivering van het elektriciteitsnetwerk is een harde randvoorwaarde voor het doorlopen van de energietransitie en daarmee is het investeren in Enexis ook een harde noodzaak. Stukken duurzamer dan bepaalde andere investeringen die de Provincie doet. Enexis bestaat dus uit publieke aandeelhouders en afhankelijk van de participatie van de gemeenten is de vraag aan ons 26,3 miljoen meer of minder, ervan uitgaande dat alle Provincies meedoen. En dat roept de vraag op, zoals vaker bij een agendapunt in onze commissie en met betrekking tot deze 26,3 miljoen, is het effectiever om hier voorwaardelijke of onvoorwaardelijke steun uit te spreken? Ermee rekening houdende dat hier sprake is van een onderhandeling met deze gemeenten. Wat de Partij voor de Dieren betreft is het passend om nu over het lagere bedrag te besluiten, dus exclusief de 26,3 miljoen en te besluiten dat als de plannen dreigen te sneuvelen omdat gemeenten niet mee willen betalen het hier weer terugkomt voor verder overleg. Zoals bijvoorbeeld ook bij het vorige agendapunt met betrekking tot de EIB en op die manier sturen we dan ook aan op een instappen naar rato wat gewenst zou zijn. Dank u wel. En dan nog heel kort iets anders. In het stuk wordt het tekort aan passend geschoolde mensen benoemd als risico, alhoewel het nu onzeker is in combinatie met de coronacrisis. Ik ben benieuwd hoe het daarmee staat en we herhalen graag het belang van voldoende passend geschoolde mensen om de energietransitie door te gaan. Dank u wel.

De voorzitter: U heeft geen wensen en bedenkingen meneer Gesink?

Partij voor de Dieren (Gesink): Dus de wens en bedenking om nu te besluiten exclusief de 26,3 miljoen.

De voorzitter: Oké, dank u. Meneer Van Wageningen.

D66 (Van Wageningen): Dit raakt aan een lange-termijnspeerpunt van D66 Limburg, verduurzaamde energienetwerken en we zien daar het belang van Limburg bij en we zien een bijzondere rol van de Provincie en die komt natuurlijk juist weer door ons belang in Enexis. En dat de Provincie Limburg in de

positie is om in een schone en duurzame toekomst te investeren, dat komt door een heel goed uitgevallen investering van het verleden, dat was Essent en D66 wil graag dat we weer zo'n klapper maken met de duurzame energie van de toekomst. Het zal duidelijk zijn dat D66 Limburg voor dit voorstel is. Financieel-technisch vinden we de vorm van een converteerbare hybride aandeelhouderslening slim gekozen gezien de belangen van de Provincie en Enexis. Het is voor ons acceptabel dat de Provincie meer aan Enexis leent als gemeenten daarvoor zouden passen. We zijn ervoor dat de Provincie de beurs trekt om Enexis in staat te stellen om de energietransitie voortvarend op te pakken en dat laatste is dus wel de voorwaarde. Enexis moet harder gaan lopen. We willen dat Enexis de energietransitie makkelijker en goedkoper maakt door de netwerken van de toekomst proactief aan te leggen. We willen dat Enexis in een smart grid en in energieopslag investeert om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. We willen dat Enexis ook warmtenetten gaat aanleggen waar dat de beste oplossing is. We willen dat Enexis de kosten van de energietransitie eerlijk over bedrijven en burgers verdeelt. Het mag bijvoorbeeld niet je geluk of je pech zijn als je huis op een warmtedistributienetwerk wordt aangesloten. Die besparing moet iedereen ten goede komen en de kosten moeten door de sterkste schouders worden gedragen. Dat is allemaal de hartenkreet. Voor een formulering van bedenkingen en wensen sluit ik aan bij een op 15 juni 2018 aangenomen motie, dat was dan motie 2238, inzake bevordering netwerkalternatieven voor aardgas. Daarin kozen de Staten als stip op de horizon voor het scenario B uit de CE Delft-studie, dat is de studie waar ze eerder opdracht voor hadden gegeven, en de Staten vroegen het College toen onder meer om Enexis te stimuleren om proactief warmtenetten te realiseren in buurten die daar gezien het CE Delft scenario B voor in aanmerking komen en ook om Enexis te stimuleren om in Limburg te experimenteren met het verduurzamen van het elektriciteitsnetwerk in de zin van smart grid, lokale opslag en lokale verevening. Die motie is aangenomen inclusief dat van de warmtenetten mede door Marij Werrij van het CDA trouwens.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Het CDA (Depondt-Olivers): Toen hadden wij nog geen waterstofdiscussie.

D66 (Van Wageningen): Maar die twee elementen van de motie willen we graag opnieuw als wensen inbrengen en ik wil er graag nog een derde wens aan toevoegen, door dank alvast voor de heer Gesink die dat punt ook heeft gebracht. Uit gesprekken met Enexis-medewerkers werd duidelijk dat het een grote uitdaging is om aan voldoende mensen te komen. En dat geldt ook voor de onderaannemers van Enexis. Er zijn gewoon te weinig elektrotechnici en andere specialisten. En de vraag aan het College is, herkent u dit signaal en, vooruitlopend op een waarschijnlijk positief antwoord, is onze wens dat Enexis zich in Limburg actief engageert in opleidingen en arbeidsmarkt voor het personeel waar ze behoefte aan heeft? En om daarmee vooral naar het mbo te kijken, omdat juist de mbo'ers behoefte hebben aan goed werk en goed werk is er kennelijk gewoon. Benut de mogelijkheden ook via het mbo. Dat waren onze drie wensen. Over die laatste, dat zou in de energietransitiefase wel eens een heel belangrijke maatschappelijke functie van Enexis kunnen worden, werkgelegenheid waar post-COVID grote behoefte aan is. En we zouden er trots op zijn als Enexis die functie mede dankzij financiering van de Provincie Limburg hier in Limburg waar kan maken. Dank u wel. Ik zal de vragen ook inderdaad e-mailen.

De voorzitter: Meneer Van Wageningen, kunt u uw wensen en bedenkingen gewoon mailen?

D66 (Van Wageningen): Ik heb ze in de tekst gemeld.

De voorzitter: Meneer Nijskens, kunt u dat ook even doen?

De VVD (Nijskens): Ja.

De voorzitter: En meneer Driessen ook graag. En meneer Gesink, anders moeten we dadelijk een rondje gaan doen om dat allemaal te inventariseren, maar misschien dat u dat nu gelijk kunt doen. Meneer Wolters Gregório, aan u het woord.

De SP (Wolters Gregório): Dank u wel voorzitter. Op weg naar een energietransitie zal er op veel vlakken geïnvesteerd moeten worden om de Limburgers en onze industrie te ondersteunen. De verzwaring van de energiebasisinfrastructuur is er daar één van en de discussie is dan ook niet of, maar hoe pakken we dat aan? Het is ook voor ons een lastig parket en we moeten oppassen dat we niet te zeer op de technische ontwikkelingen vooruit gaan lopen. Zie waterstof en verbeterde turbines en zonnepanelen. Stap voor stap middels onze jaarlijkse bijdrage door middel van deze financiering lijkt het een juiste weg die we beogen te bewandelen. Empuls en andere marktpartijen geven met die schaalvergroting of juist schaalverkleining een mooie inkijk in de nabije toekomst. Een aantal waarschijnlijk eenvoudig te beantwoorden vragen over dit stuk blijven nog over. In het stuk wordt gesproken dat de uitgaven elk jaar met € 170 miljoen toenemen. Als ik dan ga tellen kom ik uit op 9,52 miljard. In onze ogen had er moeten staan tot 2030 resulteert dit jaarlijks in 170 miljoen extra aan kosten, dan kom je wel netjes op 1,87 miljard uit. Kan dat tekstueel nog aangepast worden? De eerste echte vraag is in hoeverre is de € 47 miljoen extra uitgave een risico voor de begrotingen van onze gemeenten, daar maken wij ons zorgen over. Niet bij elke gemeente, maar we weten dat een aantal al in de problemen zitten. COVID-19 gevolgen hebben we in het vorige agendapunt juist als een risico bestempeld, maar Enexis voorziet geen problemen qua doorrekening. Ik vind dat raar, wat vindt GS? De afgelopen tien jaar zien we de transitie aankomen, met name op elektriciteit, waarom is er geen buffer opgebouwd of eerder geïnvesteerd? Dat is eigenlijk de derde concrete vraag. De vierde is, er wordt gesproken over jaarlijks 1,6 miljoen rente op deze hybride lening. Onze vraag is, is dat wenselijk? Wanneer de tarieven voor onze huishoudens hiervoor extra verhoogd worden lijkt ons dat een slecht plan. Hoe gaan we daarmee om? Dan hebben we ook een wens. Krijgen we ook een uitvoeringskader voor deze financiering op termijn.

De voorzitter: Meneer Wolters Gregório, die kunt u mailen. Dat hebben we juist gezegd. Wilt u die alstublieft mailen? Ja. Dank u. U was klaar?

De SP (Wolters Gregório): Ja, dat was het.

De voorzitter: Meneer Richter.

50PLUS (Richter): Dank u wel voorzitter, er blijft eigenlijk nog maar weinig over om op te merken. Ik kan het betoog van de heer Nijskens volledig onderschrijven, in die zin dat had ik ook in mijn tekst staan, dat we als Provincie geen zeggenschap hebben over die conversie van die aandelen, van die lening naar aandelen. Dus de wensen die de heer Nijskens naar voren heeft gebracht die ondersteunen wij volledig. Voor de rest heb ik verder geen opmerkingen.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan meneer Koopmans in eerste termijn.

Gedeputeerde Koopmans: Dank u wel. Voorzitter, ik heb daarstraks toen wij het Statenvoorstel met betrekking tot het LEF hadden, een stukje voorgelezen uit de verklaring van de acht uitgangspunten die wij met elkaar hebben gedeeld. Ik hoef dat niet te herhalen, maar nu wil ik het eerste deel van punt 6 toch nog even noemen, wat overigens door alle fracties is onderschreven en dat is: onder de voorwaarde van haalbaarheid, betaalbaarheid en draagvlak stellen wij ons als middenbestuur op als een betrouwbare partner van het Rijk en van gemeenten. Dat betekent dat wij onze rol zullen pakken bij onder andere de uitvoering van wetten en wettelijk geborgde afspraken en realistische ambities rondom de klimaat- en energietransitie zoals bij de totstandkoming van regionale energiestrategieën. Wij erkennen dat mensen vanuit verschillende uitgangspunten en opvattingen meewerken aan een innovatief energietransitiebeleid welke onze economische structuur versterkt, ons minder afhankelijk maakt van fossiele brandstoffen uit het buitenland, bijvoorbeeld Rusland en de Arabische landen en tegelijkertijd de gevolgen vermindert en rekening houdt met de biodiversiteit. Dat is ook in dit geval het fundament waarop dit voorstel gebouwd is. En ik vond dat de heer Gesink het buitengewoon treffend zei, een energietransitie die leidt, en nu komt het allerbelangrijkste woord wat we in relatie tot de taak van Enexis moeten zien, namelijk tot een betrouwbaar netwerk, dat kan niet zonder extra investeringen. Ik denk dat daar iedereen, of je nu enthousiast bent over klimaatakkoorden of niet, het daar in zijn bijdrage expliciet of impliciet over eens is. Het gaat niet vanzelf. Ik bedoel, zoals het net zo mooi gezegd werd, of de moleculen via de gasleiding of de elektronen via de elektriciteitsleiding komen, linksom of rechtsom zal de behoefte aan energie bij burgers en bedrijven op een heel betrouwbare manier gedekt moeten worden. En als je dan met elkaar in Nederland afsprekt dat je een klimaatakkoord onderschrijft en in de besprekingen die we destijds hebben gehad is ook uitdrukkelijk aangegeven dat daar waar de volksvertegenwoordiging in dit land 'ja' tegen akkoorden heeft gezegd, dat die dan voor ons gelden ook bij datgene wat ik net heb voorgelezen, dan is het volstrekt helder dat je dus met elkaar zult moeten investeren om dat op een betrouwbare manier te blijven te doen. Uw vragen en opmerkingen over dat er dan vanuit Enexis voldoende in Limburg gebeurt, zorgt ook dat de heer Van Wageningen, en zo kennen we hem ook op dit onderwerp, trouwens op andere onderwerpen ook, dolenthousiast is over wat daar allemaal zou kunnen gebeuren. Ik zit daar als Gedeputeerde, en dat geldt ook voor mevrouw Brugman die er meer inhoudelijk bij betrokken is, vanuit de energietransitie, wij zitten er heel nuchter in. Ook vanuit dat Collegeprogramma. Want wij hebben in onze eerdere beleidsstukken ook laten weten: wij zijn niet van van het gas af. Wij zijn niet van die leus. Wij willen niet van het gas af. Die hele energietransitie is er één die buitengewoon ingrijpend is als je kijkt naar de doelen die nationaal via internationale verdragen zijn gesteld. Ik ben nooit zo'n fan geweest van allerlei lokale en Provinciale extra doelen daarbovenop. Hou op. Dan kom je echt terecht in onhaalbare, onbetaalbare doelen. En we hebben niet voor niets haalbaar en betaalbaar opgeschreven. Maar dat je daarnaast voor een beperkte, want dat is het nog maar, energietransitie een versterking van het netwerk nodig hebt en op TenneT-niveau en ook op het regionale niveau via Enexis, dat is zonneklaar. En de doelstellingen die geformuleerd gaan worden in de RESsen die zullen een vertaling moeten krijgen in een verbetering, versterking en aanpassing van de netwerken. Er komt een veel meer decentrale structuur. Het oude systeem van een aantal grote centrales die je aan en uit kunt zetten en wat leidingen daarnaartoe en dan naar de huizen, dat moet vervangen worden door een veel meer gedetailleerde systematiek die op zich investeringen vraagt. En de allerbeste bijdrage die wij in Limburg, maar ook in Nederland, aan elke burger kunnen leveren, als het gaat over sociaal, betaalbaar, noem

maar op, dat is gewoon via netwerkbedrijven, collectief is per wet ook bepaald dat ze in publieke handen zijn, te zorgen voor een betrouwbaar systeem. Want de bijdrage die er in Nederland betaald wordt voor dat zeer betrouwbare systeem is, natuurlijk voor iedereen is € 270 geld, maar dat is toch een overzichtelijk bedrag als je het hebt over die pure betrouwbaarheid. Ik wil dat toch even vooraf met elkaar gedeeld hebben omdat dat de achtergrond is waarlangs wij werken. Namelijk, één er is een erkenning van de verdragen die gesloten zijn om te komen tot het vormen van de energietransitie en daar spelen wij een rol in. En wij zijn daar geen vooroploper. Wij zijn ook geen remmer, wij zijn realo's op dat gebied en dat is ook een vertaling van hoe dat de brede samenstelling van deze Staten rechtvaardigt. Dan komt de vraag, moet het via deze specifieke methode? Dan past allereerst de opmerking, ik denk dat de heer Van Wageningen dat vrij treffend zei, dat wij in de positie zijn om hier überhaupt 'ja' op te kunnen zeggen. Wij kunnen dit voorstel doen, omdat ooit, een aantal jaren geleden, de energiebedrijven verkocht zijn. En we hebben geld gekregen waarvan destijds al sommigen zeiden, ja maar dat is helemaal niet van ons, dat is van de burgers. En dat dat geld ingezet gaat worden in niet de energieproductie waar het destijds vandaan kwam, maar in een versterking van het netwerkbeheer, dat kan ik elke burger uitleggen. Elke burger kan ik dat heel erg goed uitleggen. Dan is nog de vraag aan de orde of de systematiek die gekozen wordt, namelijk een converteerbare lening, of dat de meest verstandige is. Ik denk dat er vanuit de directie al hele ware woorden over neergezet zijn. Dan past daarbij, in mijn ogen, de opmerking dat we, vanuit de P4 heet dat dan, de vier Provincies die daarbij betrokken zijn, ondersteund door een aantal specialisten, vanuit Sanders, wij intensief met elkaar gesproken hebben, ook in de Aandeelhouderscommissie, is dit nu het meest verstandige systeem? En de belangrijke vraag die u gesteld heeft, en die komt van verschillende leden af, het is toch geen automatisme, dat staat heel helder op pagina 11 en 12 van het voorstel beschreven. Daar staat ook letterlijk in, conversie is een recht en geen automatisme. Dat is exact wat er aan de orde is. Het is geen automatisme, maar het is een recht. U heeft net uit de woorden bij de presentatie gehoord dat eigenlijk het niet-converteren het meest interessante is. Dat is het meest mooie instrument op de financieringsmarkt voor Enexis. En Enexis doet dat niet voor zichzelf, doet dat voor haar klanten die een betrouwbaar netwerk, ook in een energietransitieperiode gegarandeerd moeten krijgen. Dat is wat er gebeurt en over die voorwaarden, daar is met elkaar nadrukkelijk over gesproken. Die staan ook beschreven op pagina 11, waar het gaat over de lagere credit rating, als die aan de orde is en als kredietbeoordelaars dat aankondigen. En wat wij in die zin ook zullen doen, dat schrijven we ook op via de reguliere P&C cyclus zullen wij via de paragraaf verbonden partijen uitdrukkelijk over die credit ratings informeren. En ik zeg u toe, want we hebben natuurlijk vandaag een Controlecommissie gehad over de jaarrekeningen, daar zit, we hebben het gezien, zo'n stapel, want het is een buitengewoon belangrijk punt, hier maken we een specifiek ontwerp van wat ook echt goed toegelicht blijft worden, want het gaat natuurlijk wel over een paar centen. Een belangrijke vraag is natuurlijk ook, is het nu 80,7 of de 127, zeg ik even uit mijn hoofd. Ja, voorzitter, we hadden natuurlijk voor de methode kunnen kiezen om alleen voor ons eigen deel te kiezen. Maar uiteindelijk omdat wij het verstandig vinden dat je met elkaar als aandeelhouders wel laat zien dat je voor het bedrijf dat zo relevant is voor de samenleving, dat je daarvoor staat, hebben wij voor deze formulering gekozen. Tot op heden is het zo dat alle vier de Provincies een voorgenomen besluit hebben. Dus die hebben allemaal GS-voorstellen gedaan. Er zijn ondertussen ook al in drie gemeenten in Limburg, en dat is voor een bedrag van 5 miljoen, ook al een voorgenomen besluit genomen en de voorzitter van de VEGAL, de heer Hessels, heeft in de laatste Aandeelhouderscommissie gezegd dat hij een goed gevoel heeft naar aanleiding van de presentatie die geweest is vanuit de directie bij de Vereniging van Aandeelhouders, de gemeentelijke aandeelhouders in Limburg en dat geldt ook voor een aantal anderen,

dat is dat er vele gemeenten mee zullen doen. Doen ze allemaal mee? Nou dat denk ik niet. Ik denk dat er wel een paar gemeenten zijn in Nederland, in het werkgebied die 'nee' zullen zeggen. Dat is ook aan die gemeentebesturen zelf de heer Wolters Gregório duidde daar ook al op. De financiële positie van sommige gemeenten is ook ingewikkeld. Dan is nog een laatste punt, voorzitter, wat van belang is, dat is het punt van hoe kijk je er rendement technisch tegenaan? Weet u, de rente die met elkaar besproken wordt, en ik zeg het even uit mijn hoofd, tussen de 1,8 en 2,2 of zoiets, dat is er natuurlijk één en die is dan afhankelijk van een aantal dingen nog. Dat is natuurlijk veel interessanter dan schatkistbankieren. En ik heb u daarstraks bij het LEF al gezegd dat de wijze waarop dat wij dit daadwerkelijk, hoe wij de middelen liquide maken hiervoor, dat is afhankelijk van wat er op dat moment in de markt allemaal aan de orde is. Ik heb u ook gezegd, tenminste sommige leden waren daarbij en andere niet, een paar weken geleden waren onze obligaties net een beetje meer waard vanwege het rendement dan dat je ze bij wijze van spreken opgeteld, dus de waarde plus de rente, hebt. Een paar weken geleden was het wel heel erg crisisachtig op de markt. Maar 'du moment' dat wij een keuze moeten maken over het liquide maken dan doen wij dat altijd aan de hand van wat wij in sturing en samenwerking en in onze treasury statuten hebben opgenomen. Tegelijkertijd weet u dat onze obligatieportefeuille sowieso conform datgene wat in de wet bepaald is, als die aflopen mogen we niet zomaar nieuwe staatsobligaties neerzetten. Dit mag wel als we met elkaar zeggen, dit is een maatschappelijk belang. Dat is dus volstrekt helder, dat het dat ook is. Voorzitter, dan misschien nog een paar hele specifieke vragen. Kunt u garanderen, dat vroeg de heer Nijskens, dat door een convertering er een stijging van dividend aan de orde is, nee dat kan ik niet. Dat gaat niet.

De VVD (Nijskens): Het was ook een wens.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, die deel ik. Ik deel uw wens en ik kan u zeggen, de winst wordt ook vertaald in het gesprek dat wij in de Aandeelhouderscommissie hebben en de heer Vermaat die weet dat, dat in elk geval Gedeputeerde Koopmans, de vertegenwoordiger van de Provincie Limburg erg hamert op het rendement. Want je kunt wel de hele dag óf hier in huis óf in klimaatakkoorden óf in de aandeelhoudersvergadering, bezig zijn met fantastische wensen, maar op het einde van de dag is een fatsoenlijk rendement bij een bedrijf als Enexis de beste grondslag om een betrouwbaar systeem te houden en ook de relatie met je aandeelhouders, en dat is ook op lange termijn van belang, goed te houden. Ook het hebben van een rendement is voor een bedrijf, met zijn aandeelhouders, dat is natuurlijk een heel belangrijk punt, als het allemaal geen rendement meer oplevert en er komt dan een keer de vraag wil je een keer bijstorten en dat zou dan van belang zijn omdat loketten gesloten zijn bij banken en we weten sinds afgelopen maanden heel goed dat er hele bijzondere dingen kunnen gebeuren, dan is dat niet verstandig. Dat je dat met elkaar creëert. Dus die garantie kunnen wij niet geven. De wens die delen we en onze activiteiten in de Aandeelhouderscommissie en onze inhoudelijke inbreng die zijn daar ook echt op gericht. Ik heb net al in een kleine interventie bij de presentatie bij de antwoorden bij de presentatie al gezegd, ja, eigenlijk vindt het College van GS van Limburg het ook van belang om het gesprek met het Rijk over Rijksbetrokkenheid bij de netwerken toch met elkaar te blijven voeren. We zijn nu aan het spreken met elkaar over tot 2030, maar met alle respect, wat is er daarna allemaal en hoe zit dan de situatie in elkaar? Weet u, 2030 is het zo en als je kijkt naar de investeringsritmes en de investeringsplannen en de wijze waarop dat die tot stand moeten komen voor Enexis, dat is allemaal heel snel. Een hoofdtrafo geloof ik die jullie al zeven jaar lang of zoiets mogen plannen, inclusief vergunningen et cetera. Dus een gesprek daarover met de Rijksoverheid blijft van belang en dan moet je alle aspecten

meewegen. Het is niet zo dat wij meteen zeggen dat moet gebeuren. Want je krijgt ook tegengestelde belangen, dus TenneT, en de aandeelhouder is het Rijk daar ook, en ons, dus daar moet je allemaal heel goed over nadenken, maar het is echt niet zo dat wij hier zitten van oh ja, er is hier een pot dus elke keer als er een vraag komt, dat doen we maar even zo. Nee, dat is natuurlijk ook niet zo. Rijksbetrokkenheid en gezamenlijk optrekken en ook met het Rijk spreken over de hele, noem het maar, WACC-systematiek die blijft van belang. Voorzitter, wat is het risico van niet instappen, zeg ik de heer Driessen, dat is dus ook de betrouwbaarheid van het net, stel je doet dat allemaal niet, het is een extreem verhaal wat ik nu vertel, maar het is toch goed om met elkaar in extremen te spreken, als je dat niet doet en je versterkt het eigen vermogen niet en je hebt wel een verplichting om te investeren omdat dat in de samenleving niet door iedereen wordt gedeeld, zeg ik dan maar even tegen de heer Driessen, maar toch breed gedeeld wordt via een verdrag dat we gesloten hebben, via wat er in het parlement in meerderheid gebeurt, via wat we opgeschreven hebben in artikel 6 en via wat er in de RESsen gebeurt, dan loop je een keer het risico dat als je het eigen vermogen niet versterkt en er is een keer een echt financieel ingewikkelde situatie, dat je dan dichte loketten meemaakt en dat is geen verstandige situatie. Ik wil niet meteen een vergelijking maken met België, maar daar is natuurlijk een deel van het netwerk-productie ingewikkelder geworden en daar maken ze zich wel eens zorgen over wat er gebeurt, over de stabiliteit van het net. Waarbij ook nog de opmerking past dat het nog maar een maand of drie, vier geleden is dat er een keer aan de orde is geweest dat er Belgische hulp aan de orde was met betrekking tot de betrouwbaarheid van ons systeem, omdat je namelijk, als je een veel te eenzijdige productie organiseert, je ook risico's loopt met elkaar. Voorzitter, dan de presentatie, mevrouw Depondt, die sturen we natuurlijk op. Dan het punt van de tranches, ik dacht dat het de bedoeling is dat het in één keer gebeurt. Zeg ik dat goed? Ja, toch?

De voorzitter: Ja, licht dat maar even toe.

Mevrouw Vogt: Er was ook net van een van de heren een vraag over van waarom ga je niet naar de financiële markt? Voor dit jaar hebben wij een vrij grote financieringsbehoefte, namelijk we gaan een obligatie van 500 miljoen aflossen, dus die moeten we überhaupt hebben als geld en we zijn elk jaar cash negatief. Dus we moeten lenen om ons bedrijf gaande te houden, dus dat betekent in totaal dat we honderden miljoenen boven op die aflossing van die obligatie extra moeten lenen dit jaar. Dus onze financieringsbehoefte is meer dan de 500 miljoen die we van u vragen. Wij verwachten dit jaar ook nog een keer naar de markt te gaan voor een obligatie, dus je denkt ongeveer aan een financieringsbehoefte dit jaar van 1 miljard voor Enexis. Dus dat betekent dat het geld dat beschikbaar wordt gesteld door de aandeelhouders we ook per direct nodig hebben. Dat gaan we niet ergens in andere fondsen stoppen, als dat de vraag was.

De voorzitter: Dank u. Meneer Nijskens.

De VVD (Nijskens): Voordat er misschien verkeerde conclusies getrokken worden. Dus het is eigenlijk puur herfinanciering? Want anders zou je zeggen ieder jaar gaat Enexis zijn vreemd vermogen uitbreiden om dividend uit te kunnen keren. Dat komt niet goed over.

Mevrouw Vogt: Het is een combinatie van herfinanciering, de obligatie die afloopt, en het is om onze bedrijfsvoering staande te houden, omdat wij minder geld overhouden onderaan de streep dan we

investeren in ons netwerk. Dus wij lenen op dit moment op de korte-termijnmarkt met commercial paper, en dat willen we omdat we dat structureel aan het doen zijn, willen we dat ook vervangen door een structurele financiering. Dus dat is wat we aan het doen zijn.

De voorzitter: Meneer Nijskens nog een vraag? U bent bediend?

De VVD (Nijskens): Ik zei, dat is sowieso beter. Want het kan heel snel heel raar gaan. Het kwam over alsof Enexis structureel leent om dividend te kunnen uitkeren en daar kan dus alleen tegenover staan dat het eigen vermogen sneller groeit dan het vreemd vermogen, want anders val je op een gegeven moment om.

De voorzitter: Dank u. Wilt u daar nog op inschieten?

Mevrouw Vogt: Ik was even aan het nadenken wat precies uw redenering was. Het is zo dat wij per jaar, wat ik zeg, uit onze gewone bedrijfsvoering, minus de investeringen, daarvoor moeten we lenen, dus dat betekent dat wij daar bovenop nog dividend uitkeren, wat wij eind juni gaan doen naar u, ruim 100 miljoen. Die 100 miljoen lenen we op dit moment. Maar gelijktijdig voegen we ook 100 miljoen toe, want we keren maar de helft van de nettowinst aan ons eigen vermogen uit. Dus ons eigen vermogen is wel aan het groeien. Dus het is niet zo dat ons eigen vermogen krimpt en de schulden aan het toenemen zijn. Ons eigen vermogen is al aan het groeien omdat wij als bedrijf aan het groeien zijn. Geeft dat het antwoord op uw vraag?

De VVD (Nijskens): Het was eigenlijk geen vraag, het was een opmerking, want anders zou natuurlijk de solvabiliteit ieder jaar lager worden. En als dat het geval was dan zou ik als bedenking schrijven: we moeten het helemaal niet doen. Snapt u wat ik bedoel?

De heer Vermaat: Misschien mag ik nog even aanvullen. Die solvabiliteit die houden we juist op peil en het grote geld zit in onze investeringen en het is volgend jaar waarschijnlijk ordegrrootte € 1 miljard wat we investeren. Dus het merendeel is daarvoor bedoeld. Anders gaat het te veel over het dividend, maar het is dus vooral voor de investeringen dat we die uitbreidingen nodig hebben.

De voorzitter: Dank u voor de toelichting. Meneer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dan afrondend nog het punt dat de heer Wolters Gregório maakte van had je dat tien jaar geleden niet kunnen voorspellen? Ik zit nu zes jaar bij de aandeelhoudersvergadering, nee zeg ik u. Nee, echt niet. De hele snelle vertaling van het in de samenleving via de politiek of omgekeerd via de politiek naar de samenleving gecreëerde gevoel van we gaan aan die energietransitie werken heeft een veel groter effect op de investeringsnoodzaak van energienetwerkbedrijven dan ooit voorzien. En dat is heel erg snel gegaan. Ik kan u zeggen, drie jaar geleden was het al, waren we nog lang niet zo ver als dat we nu zijn. En ik denk dat het tweeënhalf of twee jaar geleden is geweest toen hadden we een keer een Aandeelhouderscommissie en toen spraken we over hoe dat ging rondom het energieakkoord en misschien dat de heer Vermaat zich dat nog herinnert, toen heb ik gezegd, onthoud maar één ding, jullie, de netwerkbedrijven, gaan het ritme van de energietransitie bepalen. Die gaan het doen en niemand anders. En dat betekent dus dat de vragen die

sommigen gesteld hebben, hoe zit het met geschoold personeel en met materiaal, uiterst relevant zijn in relatie tot die energietransitie. En ik zeg u, het is maar een inschatting, de directie kan dat beter doen, maar corona, het is natuurlijk verschrikkelijk, kan op dat gebied nog wel eens een positief ding zijn. Want er komt mogelijkerwijs meer personeel beschikbaar voor een bedrijf dat heel gestructureerd een toekomst voor mensen kan bieden dan op andere plekken. Maar dat is ook een beetje speculeren en dan het heeft verder niet zo veel zin. Maar het is natuurlijk een terecht punt en de opleidingssystemen bij Enexis draaien op enorme toeren. Ik weet niet, hoeveel mensen nemen jullie per aan of zijn jullie aan het opleiden?

De heer Vermaat: Ordegrootte 300 per jaar op dit moment.

Gedeputeerde Koopmans: Dus het is ook een enorme werkgelegenheidsmachine geworden. En voorzitter, tot slot wens ik nog even goed scherp te vertellen hoe het zit met de conversie. De conversie is een recht van Enexis. Dus het is geen automatisme dat plaatsvindt, maar als de factoren, de criteria, zich voordoen zoals voornoemd in het stuk, dan is dit het recht van Enexis, van de Raad van Bestuur, om te converteren. Daarover dient wel een gesprek plaats te vinden, dat is natuurlijk volstrekt logisch, met de aandeelhouders. Maar de kern is dat het een recht is, maar het is geen automatisme. En u heeft net de woorden van de financieel directeur gehoord, het is een mooier instrument in de handen van de directie als er niet geconverteerd is dan wanneer er wel geconverteerd is. Dus het is ook aan de directie om zo slim als mogelijk met dit instrument aan de hand te kijken hoe dat je met externe, andere financiers het hele systeem van financiering van het hele bedrijf op een verantwoorde manier in handen houdt. Hier wordt geknikt, dus ik heb het netjes gezegd. Maar ik denk dat het wel van belang is.

De voorzitter: Dank u meneer Koopmans, dat gaan we dadelijk doen als u het goed vindt, we gaan eerst aan de tweede termijn beginnen. Dan nemen we dan de wensen en bedenkingenlijst door. Die concluderen we dan af. Dan gaan we over in tweede termijn. Dan geef ik het woord aan meneer Gesink. Meneer Gesink, u in tweede termijn.

Wensen

1. Ingebracht door fractie Partij voor de Dieren, luidende: Nu, aangezien onderhandelingen nog lopen, over 80.7 miljoen besluiten, en als er meer nodig is doordat andere aandeelhouders niet instappen, daarover dan (en dus later) besluiten, met de situatie en informatie zoals die dan is.
2. Ingebracht door fractie Partij voor de Dieren, luidende: Inzet voor voldoende passend geschoolde mensen.
3. Ingebracht door fractie VVD, luidende: Invloed van de aandeelhouders op converteringsbeslissing.
4. Ingebracht door fractie VVD. Luidende: Zo hoog mogelijke rente.
5. Ingebracht door fractie VVD. Luidende: Alleen convertering bij toename dividend (om verwatering van aandelen te voorkomen).
6. Ingebracht door fractie SP. Luidende: Wens om een uitvoeringskader - waarvoor deze financiering dient – ter informatie voor PS.
7. Ingebracht door fractie SP. Luidende: Wens om PS periodiek te informeren over de voortgang van de beoogde werkzaamheden en de financiële staat van dit construct.

8. Ingebracht door fractie D66. Luidende Enexis te stimuleren om pro-actief warmtenetten aan te leggen in buurten die daar voor in aanmerking komen.
9. Ingebracht door fractie D66. Luidende: Enexis te stimuleren om in Limburg te experimenteren met het verduurzamen van het elektriciteitsnetwerk in de zin van smart grid, lokale opslag en lokale verevening in buurten die daar voor in aanmerking komen.
10. Ingebracht door fractie D66. Luidende: Enexis te stimuleren om zich te engageren in de arbeidsmarkt voor elektrotechnici en andere specialisten waar gezien de opgave van het bedrijf behoefte aan is en daarbij onder meer samen te werken met Limburgse MBO instellingen.
11. Ingebracht door fractie Forum voor Democratie. Luidende: Wens voor een verdere financiële analyse van de mogelijke risico's van de extra investering (wat deze hybride converteerbare lening in principe is) in de onderneming Enexis.

Bedenking

1. Ingebracht door de fractie Forum voor Democratie: Luidende

Deze vorm van investeren brengt met zich mee dat de andere aandeelhouders er procentueel op vooruit gaan mochten zij wel investeren en de Provincie niet. Kreeg de Provincie eerst X bedrag aan rendement uitgekeerd op het initieel ingelegde bedrag, zou de Provincie dan x-y krijgen uitgekeerd op het initieel geïnvesteerde bedrag. Met andere woorden, de Return On Investment van de Provincie gaat er op achteruit mocht ze niet participeren in voorgesteld beleid. Anderzijds participeert de Provincie wel in het voorgestelde beleid en andere partijen niet, neemt het procentuele aandeel van de Provincie af.

Voorgaande jaren werd op het aandeel van Enexis ongeveer 5% rendement verdiend. Een lening met een rendement van 2% ligt hier ver onder.

Partij voor de Dieren (Gesink): Over die eerste wens, het is meer een principepunt, we willen niet daarin de steun blokkeren, maar we zijn ook benieuwd hoe er dan naar gekeken wordt in zo'n onderhandeling. En als je zo iets besluit is dat ook wellicht handiger om dat dan vertrouwelijk te doen. Zodat je dan niet de motivatie ontnemt bij gemeenten om mee te doen. Dat is daar de afweging. Het zou een hamerstuk kunnen zijn wat ons betreft.

De voorzitter: Mevrouw Depondt die is er niet, die zie ik niet. Meneer Driessen.

Forum voor Democratie (Driessen): Geen tweede termijn.

De voorzitter: Wat zegt u?

Forum voor Democratie (Driessen): Geen tweede termijn.

De voorzitter: U hoeft geen tweede termijn?

Forum voor Democratie (Driessen): Nee.

De voorzitter: Dank u. Dan roep ik de heer Nijskens op.

De VVD (Nijskens): In principe ook geen tweede termijn. Ik kan de wensen niet goed lezen.

De voorzitter: Is dit een hamerstuk meneer Nijskens of een bespreekstuk?

De VVD (Nijskens): Als die wensen van ons overgenomen worden in het voorstel dan is het voor ons een hamerstuk. Maar volgens mij was het voor de PVV al een bespreekstuk.

De voorzitter: Het wordt toch geagendeerd. Je kunnen royaal zijn en zeggen het is een hamerstuk.

De VVD (Nijskens): Een hamerstuk, ja.

De voorzitter: Meneer.

GroenLinks (Westen): Voor mij ook geen tweede termijn en voor ons is het dus een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u.

De PvdA (El Attal): Niks in de tweede termijn.

De SP (Claessens): Ook geen tweede termijn.

De SP (Wolters Gregório): Ik heb nog twee vragen onbeantwoord staan. De eerste ging over herformulering van de paragraaf waarin staat over de jaarlijkse toenemende kosten met 170 miljoen. In mijn beleving staat er dat de uitgaven elk jaar met € 170 miljoen toenemen. Als we dat doen komen we op bijna 10 miljard uit.

Gedeputeerde Koopmans: Op welke pagina staat dat?

De SP (Wolters Gregório): Ik heb het net dichtgeklapt, vrij vooraan. Ik geef dat zo door. In onze ogen zou er moeten staan iets in de trant van 'tot 2030 jaarlijks in een 170 miljoen extra aan kosten resulteren', dan blijf je clean. En mijn vraag over de rente staat nog open, of dat wel wenselijk is om dat te doen. Aangezien als wij rente krijgen van Enexis over de totale financiering, dat komt uiteindelijk in een verhoging van de netkosten van onze Limburgers terug dan financieren onze Limburgers hun eigen projecten middels die rente, of dat wel wenselijk is.

De voorzitter: Dank u meneer Wolters Gregório. U bent er doorheen? Meneer Van Wageningen.

D66 (Van Wageningen): Geen echte tweede termijn, maar ik zie dat wens twee en wens tien allebei over het engageren in de arbeidsmarkt en opleidingen gaan. We willen wel een poging doen om er één enkele wens van te maken.

De voorzitter: Eén wens van maken?

D66 (Van Wageningen): Ja, de bedoeling erachter is ongeveer hetzelfde. Dus van onze kant willen we er wel één wens van maken.

De voorzitter: Laten we daar de heer Koopmans op laten reageren. Mevrouw Depondt zie ik niet. Dan houdt het op. Dan geef ik het woord aan meneer Koopmans in tweede termijn.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, ik denk dat het het meest handig is dat ik even langs de wensen loop. Allereerst trek ik ook de conclusie, tenminste, alles optellende en aftrekkende, dat er steun is voor het voorstel wat er ligt. Natuurlijk is de Statenbehandeling het moment waarop het echt gebeurt. Voorzitter, de heer Gesink had het er net ook nog heel even over. Ik denk dat het niet zo verstandig is om dit nu aan te passen, want als er straks dan weer, bij wijzen van spreken drie gemeenten zijn die niet meedoen, moeten we weer met een separaat voorstel komen. Wij rapporteren volstrekt over wat er gaat gebeuren in gemeenteland, in Enexisland, laat me het zo even zeggen. En daar komen we bij u over terug. Maar, ik zou het niet aanraden, want dat is eigenlijk een soort van amendement bijna, dat het voorstel teruggebracht wordt naar slechts die 80,7 miljoen. Dan voorzitter, om als wens te formuleren naar Enexis toe, want dat is het eigenlijk, dat is geen enkel probleem, dat is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van wat er gebeurt. Dus dat is als politieke wens een soort van vanzelfsprekendheid voor de directie en voor het bedrijf. Drie, voorzitter, ik heb net al aan de heer Nijskens en aan u uitgelegd hoe het systeem werkt. Het is dus, als u zegt, de aandeelhouder die moet kunnen besluiten, dan kan dat niet, dat is niet de kern van hoe een hybride converteerbare obligatielening, zoals deze nu geformuleerd is, werkt. Maar ik heb u net uitgelegd, het is een recht van de directie, echter geen automatisme. En als ik daaronder mag verstaan, onder drie, dat indien dat recht uitgeoefend gaat worden, of op weg daarnaartoe, dat het overleg met de Aandeelhouderscommissie ook kan leiden tot andere keuzes, als ik dat zo mag lezen, dan heb ik daar geen moeite mee. Vier, daar ben ik altijd voor, maar we hebben met elkaar een soort onderhandeling gedaan, dus ik voel het meer als een soort aansporing naar het college van GS om tot het laatste moment op te blijven letten dat die onderhandelingen en de randvoorwaarden en dergelijke precies uitgevoerd blijven worden zoals met elkaar afgesproken. En het is natuurlijk een hogere rente dan dat we nu überhaupt bij schatkistbankieren of op de markt zouden kunnen krijgen. Dan, voorzitter, vijf heb ik het over gehad, dat is niet te garanderen. Dat gaat niet. Ik snap de wens, maar als het een strikte randvoorwaarde is.

De voorzitter: Meneer Nijskens.

De VVD (Nijskens): Voorzitter, als ik even mag om toe te lichten, de gedachte erachter was, als je het kapitaal stort en het wordt een aandeel en er wordt winst gemaakt, dan krijg je maar de helft van de winst als dividend terwijl die rente die je uitgekeerd krijgt in principe een 100% dividend is, want die is aftrekbaar voor Enexis en we krijgen het volle bedrag. Dat was de gedachte erachter. Maar in feite kan dat al niet omdat het een recht betreft. Dus ik trek die terug, want die is niet uitvoerbaar.

De voorzitter: Dus vijf moet eruit? Vijf is weg.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, punt 6, die begrijp ik niet zo goed, wat moet dan in het uitvoeringskader zitten vraag ik via de voorzitter aan de heer Wolters Gregório.

De SP (Wolters Gregório): Daar staat bij 'ter besluitvorming'. Zo heb ik hem niet getypt en ik bedoel eigenlijk meer dat wij een uitvoeringskader ter inzage krijgen over de hele periode tot 2030, hoe Enexis dit gaat aanpakken. Dus niet zozeer een uitvoeringskader zodat we dat in GS krijgen ter besluitvorming.

Gedeputeerde Koopmans: Oké. Voor zover dat mogelijk is, maar het zal een globaal karakter hebben, zeg ik u toe dat dat gebeurt, maar dat is een PBL-verhaal, het is een stuk, in elk geval voor Limburg betreft zullen wij ook op kunnen nemen over wat er in de RESse gebeurt. Ik weet niet zeker of het lukt, tenminste als je het echt serieus wilt doen en dat is uw vraag dan gaat dat niet voor de Statenvergadering waarin we dit besluiten. Ik denk dat ik een beter idee heb, dat is aan u en dat is namelijk dat we dit ook echt expliciet onderdeel uit laten maken van de behandeling van de PES want daar komt de vertaling van de RESse in te staan. En daar heb je ook te maken met de mogelijkheden die de netwerkbeheerder biedt.

De SP (Wolters Gregório): Begrijp ik nu goed dat u dit onderdeel wilt maken van het kader PES? Want dat wordt misschien lastig om dit uitvoeringskader langs de wensen van de Staten te leggen met betrekking waar de PES wel en niet invloed op heeft.

Gedeputeerde Koopmans: Ik probeer na te denken over waarom u dit precies wilt.

De SP (Wolters Gregório): Puur voor inzicht.

Gedeputeerde Koopmans: Dan proberen we het zo snel als mogelijk te maken en dan leggen we het ter inzage. Prima.

T 8724

Portefeuillehouder zegt toe tegemoet te komen aan de door SP ingebrachte wens om aan PS een uitvoeringskader aan te bieden.

Zeven, dat heb ik u in de regulier P&C-cyclus al toegezegd dat wij specifiek hierover zullen rapporteren en het kan het ook nog wel zo zijn dat het in een treasury rapport thuishoort. Dat zullen we nog even specifiek nazoeken.

De voorzitter: Meneer Wolters Gregório, wilt u dit dan toch nog handhaven?

Gedeputeerde Koopmans: Dat zeg ik u gewoon toe, dat dit gebeurt. Dus ik denk niet dat het nodig is.

T 8723

Gedeputeerde Koopmans zegt toe dat PS periodiek wordt geïnformeerd over de ontwikkeling van de credit rating van Enexis Holding N.V. via de verplichte paragraaf verbonden partijen dan wel paragraaf financiering.

De voorzitter: Dan hoeven we hem niet te handhaven vind ik. Dan kan hij weg.

De SP (Wolters Gregório): Nee, correct.

Gedeputeerde Koopmans: Bij acht en negen staat 'Enexis te stimuleren om proactief warmtenetten aan te leggen in buurten die daarvoor in aanmerking komen'. Voorzitter, hij is wat enthousiast geformuleerd. Ik probeer een beetje het midden te houden tussen hoe hier gedacht wordt over warmtenetten. Enexis heeft gezegd dat zij op een passende manier kijkt hoe ze daar een rol in spelen en u weet, ik heb dat daarstraks al gezegd, via Empuls denkt men na over een betrokkenheid bij Mijnwater. En dit is voor u een wens, zoals je wensen en bedenkingen ziet.

D66 (Van Wageningen): In juni 2018 is daar een motie over aangenomen waar dit één van de punten van was, dat werd heel breed gedragen door iedereen behalve de PVV.

Gedeputeerde Koopmans: Dat is waar, maar in 2019 hebben we verkiezingen gehad en ik heb vandaag weer goed geluisterd naar wat er allemaal gebeurt, maar het is aan u om hem te laten staan. U moet daar zelf ook goed over nadenken, want voor je het weet haalt hij het niet, zoals hij hier nu geformuleerd wordt. Mijn vraag is dan wat is dan het stimuleringsinstrument? Als het een algemene wens is dat Enexis een rol speelt daarin. Ja.

D66 (Van Wageningen): Deze motie als geheel is gebaseerd op twee studies. Eén studie ging over het handelsperspectief van de Provincie. Kennelijk zag onze specialist dus handelingsperspectief hierin en het tweede deel, het is ook gebaseerd op een studie van CE Delft. Die heeft aangegeven in welke buurten wat het beste, of het minst slechte, zo kan je het ook noemen alternatief voor aardgas is voor ruimteverwarming. Ik heb hier niet het hele verhaal over die CE Delft-studie meer inzitten, want dan wordt het een ingewikkelde vraag, maar er hebben specialisten naar gekeken, wat is het beste of minst slechte alternatief voor aardgas als dat er niet meer is, en in sommige buurten in Limburg is dat warmtedistributie en die buurten hebben we het over, niet het te pas en te onpas aanleggen van warmtenetten.

Gedeputeerde Koopmans: Ik begrijp uw opmerking wel, maar ik heb u daar op geantwoord. Negen is overzichtelijker. **De negende aanbeveling. Dat gebeurt en prima als die opgenomen wordt.** En tien heb ik het net al over gehad in relatie tot twee. Dat is de doelstelling van het bedrijf.

De voorzitter: U heeft daar even over gesproken met de heer Gesink, schuiven we hem nu in elkaar, of wat gaan we doen? Meneer Gesink?

Partij voor de Dieren (Gesink): Onze gedachte was niet zozeer om Enexis een extra voorwaarde op te leggen, maar ook meer in brede zin zoals laatst ook bij het missiegedreven economisch beleid kwam bij de behandeling daarvan het advies vanuit het Wittermer Beraad om in de samenleving in te zetten op voldoende personeel binnen de energietransitie en om daar het belang nog een keer van te benadrukken. Dat is meer onze insteek hier. En ik heb nog een vraag met betrekking tot de eerste, als het kan nu?

De voorzitter: Die kan nu ook maar meteen, maar even terug, meneer Van Wageningen die heeft het wat anders omschreven, dus we handhaven gewoon de twee en de tien dan, terwijl die wel een beetje matcht vind ik.

D66 (Van Wageningen): Ik vind die van de Partij voor de Dieren lekker kort. Leden van mijn fractie hechten eraan dat de mbo met name genoemd wordt.

Gedeputeerde Koopmans: Mag ik een suggestie doen? Als u nu van tien maakt 'Enexis te stimuleren om te zorgen voor voldoende passend geschoolde mensen door' en dan komt er de rest, dan hebben we het toch allebei aan elkaar?

De voorzitter: Kunt u zich daarin vinden?

Partij voor de Dieren (Gesink): En de samenwerking is dan vanuit de Provincie of vanuit Enexis?

Gedeputeerde Koopmans: Enexis.

De voorzitter: Enexis.

Gedeputeerde Koopmans: Dat is aan de orde. En we hebben natuurlijk de missie, daar moet u met meneer Van den Akker nog eens nader over spreken of alles nog met de arbeidsmarkt en met onderwijs te maken heeft.

De voorzitter: Meneer Nijskens.

De VVD (Nijskens): Voorzitter, dat is toch een open deur. Enexis gaat toch niet een miljardeninvestering doen als ze geen personeel kunnen vinden die het moet uitvoeren. En ze gaan geen mbo-personeel inschakelen als ze hbo'ers nodig hebben of lbo'ers. Dat is toch raar?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, iedereen noemt het wat hij noemt, maar ik heb net ook al gezegd, het is een noodzakelijke randvoorwaarde en deze is zeker als je het aan elkaar koppelt wat specifiek gemaakt en de samenwerking met mbo in Limburg, prima en de directie zegt hier ja. Dus we hebben er geen moeite mee. Elf is een verdere financiële analyse. Ik weet alleen niet exact wat wij dan nog nader moeten analyseren, vraag ik even aan de heer Driessen.

Forum voor Democratie (Driessen): We zouden graag willen zien dat de eventuele risico's van een toename in het procentuele aandeel wat we dus krijgen in Enexis, mochten andere gemeenten niet bijdragen of mocht een Provincie zeggen wij dragen niet bij, dat die in kaart gebracht zouden kunnen worden, of in ieder geval opgeschreven en daarover nagedacht zou kunnen worden.

Gedeputeerde Koopmans: Oké. **We gaan nog even kijken.** Er komt er nog één aan.

De voorzitter: Er is nog één bedenking. Dit waren de wensen en er was nog één bedenking.

Gedeputeerde Koopmans: Ik ben dat aan het proberen te lezen. Dat klinkt als liever niet.

Forum voor Democratie (Driessen): Daarom is het ook een bedenking en geen verdere wensen. En daar wil ik op voortbouwen, maar ik wil in ieder geval, en dat volgt op de wens die we hiervoor hadden, we willen daar graag een uitgebreide analyse van zien.

Gedeputeerde Koopmans: Wij gaan dus een poging doen hoe we daar nog antwoord op kunnen geven. Want laat ik zeggen over die 5% rendement, ik kan ook een heel verhaal en dat schrijven ze achter mij of voor mij maar even op, houden over het vrijvallen van obligaties die straks naar de schatkistbankieren gebracht worden voor 0%, dan kan ik u zeggen, dan ben ik liever hier zaken aan het doen. Dus, ja, hij is er, die bedenking, tenminste als de Commissie die deelt. Het kan ook zijn dat de Commissie zegt het is niet nodig, maar we willen nog wel aan u de extra argumentatie aan u aanleveren om ook Forum voor Democratie achter dit voorstel te krijgen.

Forum voor Democratie (Driessen): Dank u wel.

De voorzitter: Dan gaan we toch even inventariseren. De bedenking van zojuist, die zit nog vers overal. Wie vindt dat we die moeten handhaven? Wie staat erachter? Wie van de Commissie. Doen we dat even per handopsteken, want anders kunnen we het niet inventariseren. Dus niemand? U bent alleen?

Forum voor Democratie (Driessen): Kunt u het herhalen? Want u ging erg snel vanaf het begin, zou u het kunnen herhalen?

De voorzitter: De bedenking van u, wat u zojuist ingebracht heeft, wie daar achterstaat, van welke mensen die hier zitten. Dus u bent alleen, bij dezen is hij dan ook verworpen.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter en toch ga ik nog een poging wagen met onze mensen om de heer Driessen op dat punt nog even bij te praten.

De voorzitter: Ja, dat doet u dan omdat u dat fijn vindt, eerlijk bent en toezegt.

Gedeputeerde Koopmans: Ja.

De voorzitter: Maar niet wat op de bedenkingenlijst staat.

Gedeputeerde Koopmans: Nee, maar ik hecht eraan om dat toch te proberen, dus ik zeg dat de heer Driessen toe, dat we dat nog gaan proberen.

De voorzitter: Dat vind ik zeer netjes. Dan hebben we de wensen. Ik heb één, twee, daar waren we dus over aan de gang om in te schuiven, maar u heeft de tekst aangegeven van schuif het er voorin, daar heb ik niet zo een bevestigend antwoord op gekregen. Laten we duidelijk zijn. Eén. Wie is daarvoor, dat die gehandhaafd blijft? Niemand? Dan gaat die eruit. Weg die wens. Dan gaan we naar twee, wie is daarvoor? Meneer Van Wageningen. Eén, twee, drie, vier, vijf. Meneer Wolters Gregório ook, zes, dat is een meerderheid. Die gaan we inzetten. Dan gaan we naar drie. Daar heeft meneer Koopmans een opmerking over gemaakt, ingebracht, luidende de invloed van de aandeelhouders op de

converteringsbeslissing was dat. Rechten directie, hebben we daarop gezegd. Dat was een recht van de directie.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, dat is een recht van de directie en invloed is er via de Aandeelhouderscommissie. Dat is het systeem.

De voorzitter: Oké. Wie is daar voor? Twee mensen, drie. Dan vervalt deze ook. Dan hebben we vier. Ook ingebracht door de heer Nijskens. Wie is daar voor? Niet zo snel, nog een keer. Ook geen meerderheid, dan blijft het bij het oude. Dan gaan we naar vijf, die is weg. Die hebben we geschrapt. Dan krijgen we zes. Ja meerderheid. Dan krijgen we zeven, was die ook weg? Ja, die is ook weg, ook een toezegging.

Dan krijgen we acht en negen, die had u samengepakt, meneer Koopmans? Nee, we trekken ze uit elkaar. Acht pakken we apart. Wie is daar voor? Dus de inbreng van meneer Van Wageningen. Eén, twee, drie, vier, vijf. Ja, die is aangenomen. Dan hebben we negen. Ook ingebracht door meneer Van Wageningen, dat was met het mbo? Nee, dat is een andere, ik ben het door de war aan het halen. Wie is daar voor? Nee, die haalt het niet meneer Van Wageningen.

D66 (Van Wageningen): Even, het is een beetje vreemd als twee wel en tien niet wordt aangenomen.

De voorzitter: Ja, daarom, ik zat ook al. Want het is tien en twee. Daar moet je even mee oppassen. Nu komt tien. Wie is daar voor? Een, twee, drie, meneer El Attal ook, u heeft gelijk, dan wint hij het. Het zijn er vijf. En dan hebben we elf.

D66 (Van Wageningen): Weet iedereen waar hij op gestemd heeft, toen u negen aan de orde bracht? Ooit was er een Statenmeerderheid voor, maar goed dat maakt nu niet zoveel uit, maar het ging een beetje rommelig. Mag ik nog een keer een stemming over negen vragen.

Gedeputeerde Koopmans: Laat ik het nog een keer zeggen, dit doet Enexis en we hebben dus geen enkele moeite met het aannemen van deze wens.

De voorzitter: Wie steunt hem? Eén, twee, drie, vier. Dan hebben we daar ook een meerderheid over. Eindelijk. Dan gaan we over naar elf. Tien hebben we gehad overigens, meneer Van Wageningen, die had u meegekregen? Dan hebben we elf, dat is meneer Driessen en verder niemand. Dus die is ook weg. Dit geïnventariseerd hebbende dank ik de Commissie. En het wordt, kan ik mededelen, een bespreekstuk.

De commissiegriffier,

C.C.M. Dreezen-Dassen

De voorzitter,

M.Th. Bosch